

ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten der Kon. Hollandsche Lloyd en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederland-sch belang“.

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
RICHTINGDIENST . . . . . TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN

IJzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz.
VLAMINGSTRAAT 18 - DEN HAAG - TELEFOON 791

Hofleverancier van
H.M. de Koningin.

Speciale Export-afdeeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indië

HEEREN
EN
KINDER
KLEEDING

PEEK & CLOPPENBURG

KLEEDING
NAAR
MAAT

INHOUD: Oproeping. — Een verblijdend verschijnsel.
Willeton. — Vijfde Ned. Jaarbeurs. — De Klapper-
vezel-nijverheid in Indië. — Voor 50 jaar. — Pers-
overzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften:
Uit de Eur. Pers. Uit de Ind. Pers. Uit de Chin.
Pers. Lit.-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. —
Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Med.

OPROEPING.

Personen, genegen in het winter-seizoen 1920-1921
LEZINGEN of VOORDRACHTEN te houden over
INDISCHE ONDERWERPEN, worden uitgenoodigd hier-
mededeeling te doen aan den Secretaris der Vere-
ning „OOST EN WEST“, Heulstraat 17, Den Haag,
met bekendstelling van de te behandelen onderwerpen.

Namens het Hoofdbestuur,
De Secretaris,
F. H. A. VAN DER BRUGH.

Een verblijdend verschijnsel.

Het is zeker een verblijdend verschijnsel, dat in de laatste tijden meer en meer op tooneelgebied ten onzent, stukken gegeven worden aan het leven in

DE AANDACHT wordt gevestigd op art. 2 van het Huish. Regl., luidende:

„Wie in den loop van het jaar als lid of lid-begunstiger wordt aangenomen, is de volle contributie over dat jaar verschuldigd, met dien verstande, dat de contributie van dengene, die eerst na 1 October als lid of lid-begunstiger wordt aangenomen, tevens geldt voor het eerstvolgende jaar“.

Ned.-Indië ontleend, waarin niet alleen de minder goede, maar ook op de beste zijden van dat leven, de aantrekkelijke eigenaardigheden van land en volk, daar ginds op artistieke wijze belicht worden. Dit zal op den duur natuurlijk er toe bijdragen Indië en Nederland door wederkeerig beter begripen nader

F^a G. J. Hilbrink

Heeren- en Dames-Kleermakers.
Bontwerkers.
's-Gravenhage
Daendelsstraat 8. Tel. N. 6882
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

Engelsche Stoffen

Venduhuis „HOFSTAD“

HUGO DE GROOTSTRAAT 7 Dir. G. TER HEIDE TEL. HAAG 1623
ONDERNEMERS VAN PUBLIEKE VEILINGEN ..... TAXATEURS

N.V. TOT EXPLOITATIE VAN GEMEUBILEERDE WONINGEN

vraagt Gemeubileerde Huizen, heele of gedeelten van Inboedels te koop tegen hooge prijzen. — Brieven onder No. 215 Bureau v. d. Bl.

OOST

P.M. BROEKMANS AMSTERDAM
KONINGSPLEIN HOEK HEERENGRACHT
LADIES AND GENTLEMEN'S TAILOR

WEST

STEEDS VOORHANDEN HET FIJNSTE EN ALLERNIEUWSTE
VOOR DAMES EN HEERENKLEEDING.
KLEEDING NAAR MAAT BINNEN 2 X 24 UUR GEREED

ISERIEF & CO.

Magazijn „De Prijslijst”

Veenestraat 16-18 · DEN HAAG · Valeriusstraat 29

Specialiteit

Tricolage

Garen en Band

Kousen

Verzending naar Oost- en West-Indië.

Wasch-, Glans- en Strijkinrichting „Fortuna”

Mej. v. d. NEUT — HOEFKADE 59

Wasschen en Stoomen van Gordijnen, Spreien en Dekens.

OVERHEMDEN . . . . . f 0.40	FRONTS . . . . . f 0.18
VESTEN . . . . . f 0.60	BOORDEN . . . . . f 0.15
HALFHEMDEN . . . . . f 0.25	MANCHETTEN p. p. f 0.20
BLOUSES . . . . . vanaf f 0.50.	

Voor gehele wasschen speciaal tarief.

De goederen worden afgehaald te Den Haag, Scheveningen, Rijswijk en Voorburg.

N.V. WIENER & VAN WITSEN
Gevestigd 1851

Indische Uitrustingen

ROTTERDAM DEN HAAG
35 Schiedamsche Singel 94 Noordeinde

E. VAN EMBDEN

In- en Verkoop van
uitsluitend eerste soort nieuwe en tweede hands
MEUBELEN, PIANO's, BRANDKASTEN,
KANTOORMEUBELEN, enz.

Schiekade 207 · ROTTERDAM · Telef. 10134
(naast Astoria Bioscope)

H Hammond School en COPIERINRICHTING
Terwenakker 11a - Tel. 3117 - Rotterdam
(Ruys' Handelsvereniging) beveelt zich
beleefd aan als oudste inrichting op
dit gebied voor de levering van correct
schrijf- en copierwerk.
Strengste discretie verzekerd.

MAISON VAN HAL

Hofleverancier van H.M. de Koningin 103

Reigerstr. 14 BREDA Telefoon 442

Heerenkleeding
Dameskleeding
Indische Uitrustingen
Uniformkleeding

Lid N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

tot elkander te brengen.

Van een onlangs te 's-Gravenhage gegeven uitvoering, die ook door de Haagsche pers gunstig werd beoordeeld, ontvingen wij het volgende verslag:

VERPLANTE BLOEM.

De hier ter stede welbekende tooneelvereniging K. E. A. N. gaf op Maandagavond, 1 Nov., in het Verkade-theater de eerste opvoering van dit tooneelstuk, nader omschreven als: Spel van eerzucht uit de Indische samenleving in 3 bedrijven, door Gerard J. Vaandrager, onder wiens leiding ook de regie stond.

Het gegeven is niet ongewoon. Een gezin, man, vrouw en twee kinderen, zoon en dochter. De man, waard. Directeur van de Hollandsche Handelsvereniging te Batavia, bezat voorheen een behoorlijke — zij het meer bescheidene — positie in Nederland, in Amsterdam, vanwaar hij met familie naar Indië vertrok om de zoo even genoemde betrekking, welke hij aan zijn capaciteiten te danken had, te aanvaarden.

Leefde het gezin in Nederland tevreden — geen wolkje aan de lucht — in Indië gekomen, begon de huwelijkshemel allengs te betrekken. Zucht om vooruit te komen, om eer te behalen, om naam en geld te maken — uitsluitend voor de kinderen, zoogenaamd — ziedaar de drijfveeren voor een rusteloos en energiek gevoerd zakenleven, dat, als te begrijpen, aan het familieleven afbreuk moest doen. Zulk een leven, onder de tropen, voert tot nervositeit, hetgeen bij den aanvang van het eerste bedrijf reeds gedemonstreerd wordt in een gesprek, dat Frank van Kerkhoven, de waard. Directeur, met den broeder van zijn vrouw, Dr. Lansing, voert.

Het leven naar buiten op het eerste, dat van het gezin op een nevenplan, verbroken evenwicht met de daaraan verbonden misère van een, onder dezen toestand gebukt gaande, straks kwijnende vrouw, van verwaarloozing van haar en de kinderen voor wie toezicht, juist in de Indische samenleving, gebiedend noodig is.

Bleef het nu daar nog bij — de toestand is al erg genoeg — maar, tot overmaat van ramp komt een ander in den gezinskring zich indringen, een vrouw, die aan Frank het vuur na aan de schenen legt, een vrouw, die zijn liefde opeischt voor haar en voor haar alleen, die het palliatief stelt — alles of niets, die hem tot scheiden dwingen wil.

Als nu de nood 't hoogst is, is de redding 't meest nabij. De dokter, Frank's zwager, moet er weer aan te pas komen. Hij ziet kans het echtpaar tot kalm nadenken te brengen en tot de overtuiging, dat, niet

het minst in het belang der kinderen, toenadering noodzakelijk is. En terugkeer naar Holland, waar men gelukkig was, wordt het parool.

Het beter ik in Frank zegevierde, juist op 't moment dat de kwestie hem door een tusschenpersoon een schitterende positie in uitzicht stelt. Hij slaat af, hij zal met vrouw en kinderen weer naar Nederland terugkeeren om daar terug te vinden wat hij in Indië, maar niet door Indië, verloor, een gelukkig huiselijk leven.

Dit is de korte inhoud van het stuk met goede tendenz.

De „Verplante Bloem”, een ietwat gewrongen benaming, die misschien ook niet geheel juist is, werd met den geëigenden maatstaf gemeten, zeer goed gespeeld, door enkelen voortreffelijk zelfs. Costumes en décors waren welverzorgd en in het aanbrenge van de locale kleur is men zeer gelukkig geweest.

Na elk bedrijf werd braaf geklapt en toen, bij het einde, de auteur ten tooneele verscheen, mocht hij van de spelers zoowel als van het publiek een welverdiende ovatie ontvangen. Bebloemd en bekransd zoodat alleen het hoofd zichtbaar was, zoo stond de auteur daar toen de gordijn sloot.

Mocht dit tooneelstuk des auteur's eersteling zijn dan mag ervan gezegd worden, dat zijn coup d'essai er wezen mag.

Uit de Stadseditie der „Opr. Haarl. Courant” van Donderdag 28 October '20 nemen wij over:

EEN INDISCHE KUNSTAVOND.

„Mama” en „Kampements-idylle” van mevrouw M. C. Kooy-Van Zoolen. Stadsschouwburg.

De Indische avonden van „Oost en West” hebben hier een goeden naam. Ze houden bij de „Indische gemeente” de herinnering aan het verre land levendig, en wellicht wekken ze ook in een enkele, die daar onbekend is, het verlangen om zelf te gaan zien. Maar wat ook het resultaat moge zijn, die avonden toonen in elk geval, dat het bestuur van de Haarlemsche afdeling leeft.

Op den avond van gisteren kon weer wat nieuws worden gebracht: twee schetsen van Mevrouw Kooy van Zeggelen, voor de opvoering waarvan de medewerking verkregen was van eenige dilettanten, mede rendeels leden van de Haarlemsche Tooneelclub, en van Mevrouw Van Hees—Amsel.

Deze laatste actrice is geen onbekende voor hen, die de Indische stukken van Fabricius hebben gezien. Het was dan ook begrijpelijk, dat zij in de dramatische schets „Mama”, waarin zij de rol van

Feuilleton.

Naar het dal van Kedoe. *)

De breedkronige tamarindelanen van Djokja zijn nog door morgennevelen verwaasd. Een voorwereldlijke tentwagen, met vier wilde paarden gespannen, voert ons met ongelooflijke snelheid over de breede, onafzienbare wegen. Hoog op den bok gezeten, houdt de koetsier in de tengere handen alle leidsels der paarden; op een plankje achter den wagen staat een man met een lange zweep; telkens springt hij van 't bankje, snelt de rennende paarden vooruit, om 't voorspan met zweepslagen en vervaarlijke kreten op te hitsen.

De stadslanen voeren naar den heirweg door een weelderig landschap van sappig groene riuiveld, suikerrietlanden en maisakkers, naar wijde horisonten met wazig blauwe bergsilhouetten, breedruigige gevaarten, waaruit de toppen van den Merapi en van

*) Fragment uit een opstel van C. M. Vissering in „Onze Eeuw”.

Riviera en Zwitserland

Geregelde Koeriersdiensten.
(visa versa).

REISBUREAU LINDEMAN.

's-Gravenhage

Arnhem Groningen Utrecht

den Sindoro opkomen. Langs den weg het gewone verkeer van inlanders; hier in de Vorstenlanden toch anders dan in de landelijke streken van West- en Oost-Java. Opvallender tegenstelling hier in rang en stand; schrijnender verschil tusschen rijk en arm, tusschen hoog geëerden en de miserabel onderkomenden. Aanzienlijken van geboorte, zich onderscheidend door ranke gestalten en fijne gelaatstrekken en door 't hun boven 't hoofd gedragen zonnescerm; het arme volk deerniswaardiger hier dan men het erom heeft aanschouwd, vooral in de haveloosheid der vrouwen, die als krom gevouwen onder zware vrachten, in haar vervuilde indigo-blauwe baadjes, zonder tooi of opschik, zonder kleur of bevalligheid, de armen zalige lastdieren schijnen van haar eigen volk.

De dessa Moentilan wordt bereikt, waar markt wordt gehouden; de paarden worden uitgespannen. De plaats is druk bevolkt, vol stil bewogen leven in kleurige tooneelen; de lucht doortrokken van onwelriekend scherpe marktgeuren.

Onbewegelijk zitten de jonge vrouwen voor haar koopwaren, 't bovenlijf recht op de kruislings gevouwen beenen, waarvan de lijnen zichtbaar afgeteekend zijn onder de donkerkleurige sarongs; kuisch, immaterieel zitten zij daar als bronzen beelden. Voor een matje met sigaren- en sigarettenkokers zit een jong meisje; zij prijst haar waar niet aan; ze waren zijn te koop voor wie ze nemen wil. Links van 't matje

Firma L. J. C. BOUCHER

Algem. Binnen- en Buitenlandsche Boekhandel

's-Gravenhage - Noordeinde 64c

Specialiteit: voor het samenstellen

van Leesportefeuilles

Advertentie-Bureau

's-Gravenh. Muziekschool
DE TOONKUNST
 Prins Mauritsplein 21 Tel. S. 477
 Spreekuren dagelijks van 10-1 en 2-6 uur.
 Directeur: JAMES ZWART.

Behalve volledig onderricht aan Dilettanten en Eerstbeginnenden, ook gelegenheid tot Vakstudie.
DAGELIJKS KUNNEN AANMELDINGEN GESCHIEDEN.
 Klavier, Orgel, Solozang, Viool, Alt, Cello, Compositie, Dirigeerkunst: 1 uur per week f 80.—; 2 uren per week f 150.— per jaar Samenspel f 40.—; Harmonie en Contrapunt f 50.—; Muziekgeschiedenis f 25.—; Voordrachtskunst en Declamatie f 50.—; Meth. Spreken f 50.—; Fransch, Duitsch en Italiaansch f 50.— p. j. Orkestklasse 1 maal p. w. 2 uren, voor leerlingen der school f 10.—; leerlingen buiten de school f 15.— p. j. Het onderricht wordt uitsluitend door eerste, gediplomeerde krachten onderwezen; de leerlingen worden individueel behandeld; het geheel staat onder voortdurend toezicht van den Directeur, die alle verantwoordelijkheid voor de te geven lessen draagt, waardoor steeds d. beste resultaten worden bereikt. 222
VRAAGT PROSPECTUS!!!

Fransche huishoudster vervult, voor de toeschouwers de groote attractie was. Zij heeft dit stukje dan ook vrijwel van den ondergang gered.
 Het geeft weer eens de bekende geschiedenis van een inlandsche vrouw, die 't moest verdragen, dat de Hollander, die haar tot de moeder van zijn kinderen maakte, op zekeren dag met die kinderen naar Holland vertrekt en haar, omdat ze toch maar een inlandsche is, aan den dijk zet. Daarbij moet dan natuurlijk plotselinge verschijning van een jeugdvriendin van een man het pijnlijke van de situatie voor „mama” verergeren.
 Het is alles maar even vluchtig aangegeven, maar dat neemt niet weg, dat men — en deze bedoeling van de schrijfster kwam door het uitnemende spel van mevrouw Van Hees wel tot haar recht — toch even het schrijnende voelt van deze nog steeds toegepaste beschavingsmethode.
 De overige medespelenden — behalve mej. W. Wessels, die als Mary Marcel, de jeugdvriendin, een goed spel gaf — stonden niet sterk in hun schoenen. Den heer Landzaat, den tabaksplanter, ging tegegen hij zei, wat te veel langs zijn kleeren; terwijl de „kinderen” — maar daar heeft de schrijfster grotendeels schuld aan — door hun opzettelijk gekozen spreken, de opzettelijkheid van het geheele verhaal te sterk accentueerden. Overigens hebben zij, de dames W. Onland, J. Wentholt en H. Bouvy en de heeren J. Reintjes van Veerssen en H. van den Bosch Jr., zich met eere van hun taak gekwetend.
 Wij kregen een welgeslaagde voorgalerij van een Indisch huis te zien, waarin het spel zich afspeelde. Voordat het tweede stukje ten tooneele werd gebracht, zong mej. C. H. Teensma, begeleid door mej. Hete Blooker, eenige Inlandsche liederen, waarmee zij zeer veel succes had.
 In de „Kampementsidylle” geeft de schrijfster een kijkje op het leven van de officiersgezinnen in een klein Indisch kampement met zijn achterklap, zijn wagen-dienarij en zijn vrouwen-regeering.
 Een jong luitenantvrouwtje, pas uit Holland, draagt het een mooier costuum te dragen dan de vrouw van den overste en ze vermeest zich om dien overste, als hij, haar alleen bezoekend, brutaal wordt, het huis uit te jagen. Dat wordt natuurlijk gestraft met overplaatsing van den luitenant.
 Zoo was het vroeger algemeen, zoo zal 't nu in Indische plaatsen in Indië nog wel zijn.
 De schrijfster heeft haar personen heel goed gekend, en geestig heeft zij hier ingevlochten de verschijning van „het hoofd om den hoek”, de luitenantvrouwtje met haar zes kinderen, die nooit haar

huis uitkomt, maar alles ziet en alles weet en die de praatjes uitstrooit of aandikt.
 De gelukkige schikking van twee aan elkaar grenzende officierswoningen maakte het mogelijk, dat we in de zaal telkens weer „het hoofd om den hoek” zagen kijken als 't iets te vertellen of te vragen had.
 Mej. Wessels speelde met talent dit „hoofd” en deed de draagster er van tot een werkelijk levend wezen worden, zooals ze in de Indische samenleving niet zeldzaam zijn.
 Mej. Boogaard gaf heel goed het jonge, onbedreven vrouwtje, dat de gevaren van het afstraffen van een overste en het „de oogen uitsteken” van diens vrouw nog niet beseft.
 Trouwens al de vrouwelijke krachten in deze satyre gaven zeer verdienstelijk spel. Zoo mej. A. Serphos, als de vrouw van den overste, mevr. A. Janssens—Vriesendorp als de kapiteinsvrouw, mej. C. Smit en Mevr. S. Vriesendorp—v. Alphen als luitenantvrouwen en mej. W. Onland als de inlandsche huishoudster van den onderluitenant.
 De heeren waren over het algemeen minder sterk in hun rol. De heer D. Vriesendorp had als luitenant Van Reede zich wat meer kunnen geven, terwijl de heer J. Liefstreek, die wel sympathiek spel gaf, veel te jong was voor een kapitein.
 De Heeren B. de Kanter, J. D. Rutgers van der Loeff en W. Landzaat waren goed in hun rol, onderscheidenlijk van den overste, den dokter en den postbode.
 Dit stukje werd over het geheel vlot gespeeld, zoodat het er onmiddellijk inging. Het werd een succes, dat zich uitsprak in een aanhoudend applaus en een bloemenhulde, waarin ook de schrijfster deelde.
 Aan mej. Wessels, die de spelleiding had, is dit succes stellig mede voor een groot deel te danken.
 De zaal was goed bezet, het publiek dankbaar en verheugd, zoodat de schrijfster en het bestuur van „Oost en West” tevreden kunnen zijn.
 M. N.

Vijfde Nederlandsche Jaarbeurs.

Aan het prospectus (internationaal) der 5e Ned. Jaarbeurs van 6-16 September 1921 te Utrecht, wordt het volgende ontleend:
 In tegenstelling met de eerste vier Jaarbeurzen sedert 1917 in Nederland gehouden, die een nationaal karakter droegen in dien zin, dat uitsluitend Nederl. fabrikaten en producten ter verhandeling werden

Voor den tentwagen zijn vier nieuwe paarden gespannen; zij zijn nog niet ingereden, daardoor onhandelbaar, 't steigerend voorspan met de beenen verward in de strengen, wendt zich telkens, om met het achterspan te vechten. De man met de zweep slaat verwoed de vechtende paarden op de neuzen, tot dat zij zich eindelijk wenden, met het ratelend voertuig, nu links, dan rechts van den weg voorwaarts zwieren, totdat plotseling een landweg wordt ingeslagen, leidend naar de dessa Mendoet.
 Een landweg midden door de velden. Alle rumoer van den heirweg plotseling gesmoord; niets dan de stille bedrijvigheid van het Indisch landleven; op verre afstanden een landbouwer rustig achter den ploeg zijn karbouwen over het land leidend.
 Voort rent het nu eindelijk tot kalmte gekomen vierspan in vollen draf naar het doel, al nader tot den krans van blauwende bergen in de onverbroken rust der zich weid spreidende vallei. Met onverminderde snelheid gaat het de dessa Mendoet door. Verscholen liggen de kleine kamponghuizen onder het lommer der bamboeboomen, in omheiningen van steen afkomstig van heilige tempels.
 Spreekt er iets uit het aanzien der dingen, dat stemt tot hetgeen komen zal, of ontstaat die stemming innerlijk, bij de nadering van wat in wezen door geloofs- en godsdienstwijding door de eeuwen heen geheiligd is?

MAISON VAN DOOREMAALEN
 MAURITSKADE 75 DEN HAAG TEL. 7147
 Elegante DAMES- en HEERENKLEEDING NAAR MAAT, met en zonder bijlevering van Stof.
 Het Colbert-Costuum van Engelsche stof en zeer goed passend, leveren wij direct uit den voorraad à f 60.—.
 Wij sluiten hoogst voordelinge Abonnementen

AUG. SAVELKOUL - AMSTERDAM
 SINGEL, HOEK HEILIGENWEG 20
 Batavia - Semarang - Soerabaya - Bandoeng
 HEERENKLEEDING NAAR MAAT
Indische Uitrustingen
 Vraagt geïllustreerden Catalogus.

Firma H. RAHR, Utrecht
 ACHTER ST. PIETER 4 TELEFOON 443
 OPGERICHT 1835.

Piano- en Muziekhandel.

VOORHANDEN EEN GROOTE KEUZE:
 Romans, Jongens- en Meisjesboeken, Prentenboeken. 176
 Kantoor-, School-, Schrijf- en Teekenbehoeften.
 Speedige levering van alle Studieboeken, Tijdschriften en Modeplaten.
 Leesbibliotheek in 4 talen. Advertentie-Bureau.
 BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL
E. VAN ANDEL, Weimarstraat 16a b. d. Suezkade
 Telefoon 3213 - DEN HAAG

N.V. MEUBELFABRIEK
1/2 LE COINTRE & CO.
Armeublementen
Belimmeringen
Gordijnen
Japigten
 Modelhuis: Oude Molstraat 32
 'S-GRAVENHAGE

OLYMPIA THEATER
 Prins Hendrikplein 3 - Tel. H. 9521
 Programma van 5-11 Nov. 1920.
Een Roman van 't Roode Woud
 Dramatische Comedie in 6 Acten.
 Een spannende geschiedenis uit de gouden dagen van Californië. Deze film boeit ons vooral door het schitterende spel van den welbekende MARY PICKFORD.
 Zwitsersche Landschappen. Week-Revue. Actueel.
Een Kritisch Geval.
 Capitol Comedie in 2 Acten.
 Dinsdag niet rooken. Zondag Matinée v. 2 1/2-5 u.

een jonge man. De jongen geeft geen aandacht aan 't mooie meisje, vraagt niet, dingt niet, blijft vastig naast haar neergehurkt, neemt steeds andere kokers in de hand; zoekt eindelijk de bij elkander passende deelen van doos en deksel uit den voorraad op. 't Meisje kijkt eens naar de lucht, eens naar de voorbijgangers, nu rechts, dan links; bij toeval werpt zij soms een blik op haar klant. Een stille hofmakerij waarin de betrokkenen elkander volkomen negeeren, volkomen begrijpen. De jonkman heeft eindelijk vier stuks op een rijtje gelegd; de twee hoessjes met de streepjes; hij schuift ze in elkaar, de twee kokers verdwijnen in zijn baadje. Hij haalt den langzaam cent voor cent uit zijn gordel; als er een koperstukken op 't matje liggen, staat hij er verdwijnt zonder blik of groot. 't Meisje neemt het geld, onbewegelijk in denzelfden stand laat zij het langzaam in haar zakje glijden.
 Voor een stalletje met siri-bladeren en kalk zit een jonge vrouw. Zij heeft een kindje aan de borst; zij zit recht en onbewogen. Haar klandisie bestaat voornamelijk uit vrouwen; ook bij haar nemen de klanten de kalk en de siri-bladeren eenvoudig weg, leggen het geld daarvoor neer; de eenige bespreking der koopvrouw is het wegnemen der pennin- gen. 't kind blijft onverstoord drinken aan haar borst. Het leven schijnt op deze markt een rustkuur te zijn!

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.
 PIANO's in huur f 6.— per maand, desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,
 Regentesselaan 125, bij Reg. pl. 49 SOERABAIJA.
 Tel. H. 1403, 'S-GRAVENHAGE.
 REPARATEUR - VERHUREN - REPAREREEN

C. P. A. NICOLAI
 DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
 hoek Valeriusstraat. 177
Specialiteit in Heeren-Modeartikelen
 Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Leden aan.

Behalve **GOED BROOD**
wordt U een dividend
van **5 0/0** gewaarborgd.

Electro-techn. en Mechanisch Bureau „HOLLAND”

ANNASTRAAT 17 - DEN HAAG - TEL. H. 4738
2 x bellen.

Electriciteit op elk gebied.
Grote keuze Electriche Ornamenten, enz.
Baden, Geysers, Waschtafels.

A B M

INDISCHE UITRUSTINGEN

VOORDEELIGST
ADRES:

AU BON MARCHÉ

A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Met beroemde merk
MIS MASTER'S VOICE
GRAMOPHONES
EN PLATEN

IS STEEDS IN DE GROOTSTE
KEUZE VOORHANDEN BIJ:

LET WEL
HIS MASTER'S VOICE
HET BESTE MERK.

WILLEM SPRENGER.
Agent der Gramophone Comp. Ltd.
PASSAGE 46. DEN HAAG.
TEL. 3778.

toegelaten, zal deze Jaarbeurs opengesteld zijn voor buitenlandse voortbrengselen. Het ligt in de bedoeling van het jaar 1922 af jaarlijks twee Jaarbeurzen te houden, één in het vóór- en één in het najaar.

De 5e Ned. Jaarbeurs wordt gehouden:
1e. in het nieuw gebouwde Jaarbeursgebouw aan het Vredenburg;

2e. in tijdelijke gebouwtjes en paviljoens op twee in elkanders onmiddellijke nabijheid liggende openbare pleinen binnen de stad Utrecht.

In het gebouw zullen nagenoeg alle groepen van industrie en landbouw, benevens ook de koloniale vertegenwoordigd zijn.

Detailverkoop ter beurze verboden.
Monsterkamers, halve monsterkamers, tafelvlaakte en vierkante Meters grondvlak volgens aangegeven afmetingen.

Gelegenheid aan deelnemers om 14 dagen vóór de opening en 7 dagen na sluiting der beurs hunne stands in te richten en te ontruimen.

De inschrijving werd 1 October 1920 geopend; met de indeeling wordt op 21 April 1921 begonnen.

Huurbedrag monsterkamers, enz. is per 1 Februari 1921 in één termijn verschuldigd.

Ieder inschrijver ontvangt vóór 15 Februari bericht of zijn deelneming al dan niet is toegelaten.

De deelnemers worden in 16 groepen ondergebracht.

Vóór den aanvang der beurs zal een officieele catalogus verschijnen in vier talen.

Nederl. deelnemers ontvangen het tijdschrift „De Jaarbeurs”.

Inlichtingen verstrekt het Secretariaat.

De Klappervezel-nijverheid in Indië.

In een der bovenzalen van het „Café Hollandais”, te 's-Gravenhage, sprak Zaterdagavond 23 October voor de Ned.-Ind. Mij. van Nijverheid en Handel de heer J. A. Kluyver, scheikundig ingenieur uit Leiden, over het onderwerp: „De klappervezelnijverheid in Indië”.

Spr. begon met een technische beschrijving dezer nijverheid en noemde als een der hoofd-personen, die zich met het vraagstuk der klappervezelindustrie in Ned.-Indië bezig hielden, de heer Labrijn. Vervolgens behandelde spr. den opbloei van deze industrie in de eigen koloniën en noemde tal van producten, als touwen, zakken, manden, netten, matten, enz. Spr. toonde een groot aantal dezer producten en gevlochten voorwerpen uit de klappervezelindustrie en illustreerde zijn interessante voordracht door een reeks illustraties.

Vóór 50 jaar.

Wenken voor hen, die destijds naar Indië vertrokken.

In een Algemeen Woordenboek van het Praktische leven in de stad en op het land, uitgegeven bij G. B. van Goor te Gouda in 1866, treft men onder het hoofd Koloniën o.m. deze, voor den hedendaagschen lezer eenigszins curieuse, wenken aan:

„Wie het besluit genomen heeft om zich naar onze koloniën te begeven, om zich aldaar neer te zetten, heeft tegenwoordig daartoe niet meer gelijk vroeger een paspoort en twee borgen hier te lande noodig.

En t.a.p. Zoodra men in de haven van inscheeping is aangekomen (bedoeld worden Amsterdam of Rotterdam Red.) zal men wel doen, reeds bij voorbaat, zoo 't wezen kan, de hut te bepalen, waarin men aan boord slapen zal. Door deze voorloopige inbezitneming vermijdt men alle misverstand, vergissing of geschil, dat er op het oogenblik der somwijlen overhaaste inscheeping kan plaats hebben. Men moet niet verzuimen zich voor zijn gebruik aan boord te voorzien van een goeden matras met kussen en peluw, zonder een deken en eenige paren beddelakens niet te ver-

geten. Eenige hemden van gekleurd katoen zijn mede een noodig artikel voor den overtocht. Eindelijk, hoewel het niet de gewoonte is levensmiddelen voor bijzonder gebruik met zich aan boord te nemen, men er zich toch wel bij bevinden als men zich van eenigen voorraad heeft voorzien, dien men in de hand onder zijn bereik houdt, zooals gedroogde pruimen, koekjes, chocolaad, citroenen, oranje, suiker, enz.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Een opzienbarende benoeming.

Het Katholieke Schoolblad van Ned.-Indië laakt de Indische Regeering, en tal van bladen sluiten zich daar bij aan, over de benoeming van een communist tot directeur eener kweekschool. Het Schoolblad schrijft:

Regeering, het is misdadig de opvoeding van staande onderwijzers toe te vertrouwen aan een erkend communist; misdadig tegenover den staat, die u leidt en bestuurt; misdadig ten opzichte van het hoog gezag, waarvan gij de draagster en vertegenwoordigster zijt; misdadig tegenover het volk der toekomst, wier belangen u ook zijn toevertrouwd; misdadig tegenover de ouders, die vol vertrouwen de opvoeding hunner kinderen in uw handen leggen; van wie gij eischt, op straffe van bijna niets anders, dan dit gedurende de zes jaren, dat gij zo opvoedt, die — omdat gij U zelf tot opvoeder van die kinderen maakte — recht hebben, onweersprekelijk recht op het beste wat ge hebt, het hoogste wat ge kunt geven en die ge thans afscheept met het slechtste wat ge naar eigen bekentenis kunt geven, datgene, waartegen men thans in Holland met instemming van geheel ons volk wetten uitvaardigt.

En verder: Zeg mij, gij, die de Regeering maakt, durft gij de opvoeding van Uw kinderen te vertrouwen geheel en al en gedurende de 6 belangrijkste levensjaren, aan een erkend communist. Neen, niet waar? Welnu, met wat recht vertrouwt gij het kind van den Inlander dan wel aan zulk een toe? Waarom, met welk recht slaat gij den Inlandsche ouders zóó minderwaardig acht, dat gij de kinderen liever ter opvoeding geeft aan personen tegen wiens partijgenooten wetten moeten vervaardigd, gevangenissen worden gebouwd?

De talenkennis.

Ook buiten Deli, b.v. in Malakka, maakt men zich ongerust over de toekomst in verband met het arbeidersvraagstuk. Daar is nu dezer dagen een merkwaardig rapport verschenen over het arbeidersvraagstuk van The General Labour Committee, een rapport dat in Indië niet ongelezen op zij mag worden gelagd en dat de Deli Crt. in een hoofdartikel „Het arbeidersvraagstuk”, uitvoerig bespreekt.

O.a. lezen wij daarin, wat de talenkennis betreft, dat de commissie ten sterkste het voorstel van den Arbeidscontroleur steunt, dat beheerders en assistenten voldoende kennis der Inlandsche talen moeten hebben om gemakkelijk met de koelies te kunnen spreken, hen te helpen en bemiddelend op te treden in hun geschillen. Zij nemen aan dat inderdaad de meeste geschillen ontstaan uit misverstand door gebrek aan talenkennis.

In dit verband wordt zelfs voorgesteld om van de zijde der administraties voldoende kennis van een of meer Indische talen van de assistenten te eischen en zoo noodig bij gebreke daarvan te overwegen tot zoo'n planter nog langer gehandhaafd kan blijven, terwijl wordt aanbevolen om alle faciliteiten en hulpmiddelen te verstrekken voor het aanleeren der talen door het Europeesch personeel. Voor de gewon-

F. C. DE BRUYN

Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren.

LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
ARTIKELN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.

Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuisbezorgd.

Vraagt Prijscourant. Neemt Proef.

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWELN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELN.

Adverteeren doet verkopen.

Zeebaboe's en Jongens beschikbaar.

303

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”
Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
V. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

Kennis daarvan stelt zij voor flinke gratificaties te geven, terwijl die kennis tevens als eisch gesteld dient te worden voor promotie. Om de mate van taak-kennis te bepalen, ware een algemeen certificaat te stellen van de Plantersvereniging na een goed afgelegd examen.

De gemengde Compagnie.

De opheffing van de gemengde Compagnie in het Indische leger was een der grootste blunders, welke men, vooral met het oog op de niet bepaald onbewogen tijden in Indië, had kunnen begaan, schrijft de heer J. G. Boon o.m. in het *Soer. Hbl.* in een hoofdartikel „Verdeel en heersch.”

De scheiding van de landaarden in deze tijden van rusting onder de inlandsche bevolking, waarin de communistische opruiers zich zelfs niet ontzien om den bijl te leggen aan de voornaamste wortels van het gezag: leger en vloot, heeft als gevolg gehad, dat de Indische officier en zijn kader alle voeling verloren hebben met hun troep, welk reusachtig nadeel nog vergroot is door de omstandigheid, dat de onder-officier, wonende in zijn knusse woning buiten het kampement, minder dan vroeger in innig contact met het huishoudentje der compagnie staat.

Dat huishoudentje vindt in het inlandsche kader vader en moeder en het draagt angstvallig zorg, dat het zijn vuile kleertjes binnenshuis wast. Noch de Europeesche sergeant, noch de luitenant, noch de capitaine weet wat er in het inlandsche familietje leeft, noch wat er gist en broeit. Het gevaar, dat in die totale onwetendheid schuilt, werd duidelijk geïllustreerd in de 50-er jaren van de vorige eeuw bij den opstand in Britsch-Indië en nog onlangs in den wereldoorlog bij de muiten van een inlandsch regiment in Singapore. Maandenlang van tevoren werden de voorbereidselen getroffen voor een opstand, zonder dat het Europeesche kader er de minste lucht van had. De inlandsche soldaat vertoonde zijn zelfde onbewogen gelaat bij de exercities en beproeften tot vlak vóór het kritiek oogenblik van de muiten machinaal dezelfde honneurs, dezelfde hormaten, dezelfde aangeleerden eerbied van vroeger. Leerrijk is zeker, dat bij den grooten militairen opstand in Britsch-Indië, eenzelfde blind vertrouwen van de Britsche officieren in hun inlandsche troepen bestond als thans veel in ons leger wordt waargenomen. Er is geen les, die sneller vergeten wordt dan die der geschiedenis; dat toonden overtuigend generaal van Rietschoten en zijn raadgevers, toen zij overgingen tot het stichten van gescheiden compagnieën, die als clans, van elkaar gescheiden door waterdichte schotten, voortleven.

Werd de compagnies-commandant vroeger door den eerzamen landaard op de hoogte gehouden van de faits et gestes van den anderen, welke wederkeerig met nauwkeurige oogen werden nagegaan, en was het daarvoor onmogelijk, dat een verzet buiten de phase van lichte smeuling trad, dit wordt thans anders..... is reeds anders geworden. De baldadigheden en ongeregeldeheden, den laatsten tijd waargenomen in de militaire afdeling op Java, met krachtige hand spoedig beteugeld, hebben aangetoond met, zouden zij zeggen, verbluffende duidelijkheid, dat alle voeling met de inlandsche troepen dreigt verloren te gaan..... dank de maatregelen, genomen onder generaal van Rietschoten. Schr. en de redacteur in Midden-Java, beiden volkomen op de hoogte van wat er op inlandsch militair gebied broeide, hebben zich wel gewacht gewag te maken van die troebelen, omdat slechts stilzwijgendheid den heeren inlandschen militairen kon brengen tot stommiteiten en dus tot het spelen in de kaart der autoriteiten. Schr. zal zich ook thans slechts beperken tot een bloot vermelden van het feit, dat herhaaldelijk ongeregeldeheden plaats vonden. Maar de heer Boon wenscht toch niet de gelegenheid te verzuimen, hier te vermelden, dat thans reeds een groot deel der troepen officieren volmaakt inzien den blunder, door het vorige legerbestuur begaan, met het opheffen van de gemengde compagnie.

Schr. raadt den nieuwen legercommandant, generaal Dijkstra, aan om eens een ernstig, onbevooroordeeld onderzoek te doen houden naar de gevolgen

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155
Filiaal: 'S-GRAVENHAGE Noordwal 4, Tel. 2461
Filiaal: ARNHEM Eusebiusb. singel 1a, Tel. 195

van de instelling der gescheiden compagnieën. Schr. kent Z.Exc. voldoende gezond oordeel toe, om na dat onderzoek de begane fout in te zien, en de mannelijkheid, om terug te treden op een verkeerd ingeslagen pad.

De heer Boon besluit: Al brengt het legerbestuur van den generaal Dijkstra niets anders tot stand dan het weder invoeren van de gemengde compagnie, dan kan hij met een voldaan hart over twee jaren afscheid nemen van het leger: „*Il aura mérité de la patrie.*”

Het reizen naar Indië.

Den laatsten tijd publiceerde het *N. v. d. D. voor N.-I.* nog al eens klachten van passagiers, die de bootreis van Rotterdam naar Indië maakten en het blad supprimeerde nog veel meer van dergelijke klaagliederen, welke het werden toegezonden, omdat zij óf schromelijk overdreven, dan wel van zeer ondergeschikt belang waren.

Dat de onaangenaamheden, welke de passagiers op onze Hollandsche booten ondervinden, schrijft het blad in een hoofdartikel o.m., slechts zeer nietig zijn in vergelijking met die, welke reizigers naar Indië, die met een buitenlandsche mail reizen, hebben te verduren, mag blijken uit het reisverhaal in het *N. v. d. D.* van een Indischman, die met de *Innsbrück*, een boot van de *Lloyd Triestino*, naar Java terugkeerde. Wij ontleenen er o.m. aan:

Van Amsterdam tot Milaan was geen restauratie-wagen in de trein-formatie opgenomen, behoudens op een kort traject voor Straatsburg. De reizigers leden derhalve honger en dorst. Het optreden van het treinpersoneel liet zeer veel te wenschen over en men ondervond veel passen- en douane-misère. Wegens een staking werd het vertrek te Triëst uitgesteld. Bij 't embarquement te Venetië werd voor twee gondels 125 Lire geëischt, doch 75 Lire betaald. Met de kruisers dezelfde misère.

De accommodatie van de *Innsbrück*, waarmee een 60-tal Hollanders reisden, is zeer behoorlijk. De hutten zien er keurig uit; de verlichting is uitstekend en de bedden zijn zindelijk. Eetzaal, muziek- en rooksalon zijn ruim en gezellig, het promenade-dek biedt eveneens voldoende ruimte en badkamers en toiletten zijn er in voldoende aantal aanwezig.

Toch zijn er verschillende dingen tegen het reizen per *Lloyd Triestino*. De voornaamste daarvan zijn: het slechte eten, dat aan boord wordt verstrekt en de absolute onverschilligheid van het scheepspersoneel voor de belangen der passagiers. Het eten aan boord is ongenietbaar en van inferieure kwaliteit. Voor de Inlandsche bedienden der reizigers, voor wie f 264 vracht was verschuldigd, werd in het geheel niet gezorgd. Een homp brood en een kop zwarte koffie was alles wat de stakkerds kregen.

Een andere klacht gaat tegen de geneeskundige verzorging aan boord. De medicus oefende zijn practijk uit tegen een tarief van 5 shilling per visite. Voor de behandeling van een kindje, dat tengevolge van het slechte voedsel was ziek geworden, moest 4 pd. st. worden betaald!

Ten slotte ging het bij het debarkeeren als bij het embarkeeren. Niet de minste medewerking van de maatschappij. Te Penang moesten een tiental Delianen van boord. De menschen zijn van zes uur des avonds tot één uur 's nachts doende geweest om met hun bagage van boord te komen! Het agentschap had niet voor een prauw gezorgd.

Op grond van bovenstaande feiten raadt de verteller dan ook Indische reizigers af, om voorloopig met de *Lloyd Triestino* te reizen. De reis is duur, ongeriefelijk en geeft veel reden tot ergernis.

In de *Deli Crt.* lezen wij, dat het s.s. „Pilsna” van de *Lloyd Triestino*, den 20sten Augustus te Penang aangekomen, het record geslagen heeft op het gebied van cosmopolitische passagierslijsten. Niet minder dan 19 verschillende nationaliteiten zijn aan boord vertegenwoordigd, n.l. Engelschen, Italianen, Amerikanen, Zwitsers, Hollanders, Grieken, Russen, Uruguayanen, Noren, Hongaren, Chineezers, Duitschers, Serven, Tsjecho-Slovaken, Franschen, Polen, Zweden, Esthen en Joden. Een Volkenbond in het klein.

PENNOCK-COMPANY

Huygensstraat 27 Tel. H 6300 - Tel.-Adr.: „Highspeed”

DEN HAAG BANDOENG

EXPORT van AUTOMOBIEL- en .....

THE PH. VAN OMMEREN CORPORATION OF NEW-YORK

New York, San Francisco (Cal.),
42 Broadway. 64 Pinestreet.

belast zich met:

Expeditie :: Assurantie
Opslag van goederen, enz. enz.

Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

N.V. Brood- en Beschuitfabriek

„DE OUDE VETTE HEN”
DEN HAAG
bij het Stadhuis

Alle soorten Brood, Beschuit,
Banket, enz.

Lunchroom - Tea-Concert

Naamlooze Vennootschap

Luxe-Auto Verhuuronderneming

voorheen P. J. JANSEN.

Eenig adres: Koninginnegracht 10.
(over Hoofd-Ingang Dierentuin)

te 's-Gravenhage.

Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852

Auto's voor Trouwgelegenheden
... .. en Maand-Auto's ... ..

Dag en Nacht geopend

J. P. C. NICOLAÏ & ZOON

HOF-KLEEDERMAKERS

Kanaalstraat 2 Telef. H. 3146

's-GRAVENHAGE

Hof-, Rijks- en Gemeenteveranciers

Adverteeren doet verkopen

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”

Neutraal School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag.

Ald. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Ald. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
leiding voor verschillende examens.

Schoolgeld f 60,- tot f 100,- per jaar.
Slechte klassen, ruime lok. jen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Hotel Café-Restaurant
HET ROOMHUIS „BOSCHHEK”
 Haagsche Bosch Den Haag
 Eigenaar-Exploitant: H. L. P. ALSEM.

Uitstekende Keuken
Gelegenheid tot het geven van Dinners en Partijen

Kegelbanen Tennisbanen
 Oprijlaan met Garage

= Indisch Restaurant =
Waroong Djawa
 Kortenaerkade 10 - DEN HAAG - Tel. 4882
Uitzending van Dinners

Maison van Wijk
 Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
 UITZENDING VAN DINERS vanaf f 1.00
 Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
 Dejeuners, Dinners en Soupers.
 135 **KOUDE EN WARME SCHOTELS.** J. H. M. KOETS

„Twed”
Hollandsch-Indisch Restaurant
en Tearoom
 Reinkenstraat 76 Tel. H. 2150
DEN HAAG

Dagelijks geopend van 12-8

Hollandsche
.. en Indische Tafel ..

Grand Hotel Restaurant „ALLARD”
 Kruiskade 32 - ROTTERDAM - Telef. 12692

Alle kamers zijn voorzien van Koud- en Warmwateraanleg.

Huis van den 1sten Rang

De Russische Opera.
 Het *Bat. Nwbl.* bericht dat dit operagezelschap ook buiten Batavia overal schitterende zaken maakt; de netto-opbrengst bedroeg gemiddeld f 3000 per avond.

Sumatra's Westkust in beeld.
 De *Deli Crt.* ontving een exemplaar van een werkje van het Encyclopaedisch Bureau „Sumatra's Westkust in beeld.” Een keurig werkje, schrijft zij, met keur van illustraties, dat inderdaad een prachtigen indruk geeft van dit belangrijke gewest der Westkust, met zijn oude cultuur, zijn nijvere Inlandsche bevolking, zijn welvaart, de schilderachtige kleederdrachten, de hooge beschavingstrap, en niet te vergeten, zijn overweldigend natuurschoon en eerbied afdwingende kunstwerken.

Waarlijk, wie dat boekje in handen krijgt, voelt de lust opkomen om onmiddellijk er een bezoek te brengen, een bezoek, dat blijkens de ingesloten kaart, als binnen korten tijd de weg rond het Tobameer voltooid zal zijn, een prachtige rit kan worden. Ook werd door de Paketvaart-Mij. een duidelijke kaart van de Padangsche Bovenlanden uitgegeven.

De tijden veranderen.
 In vroeger jaren bestond in Holland de loffelijke gewoonte om gedecoreerde Indische militairen, die in het moederland terugkeerden, met eerbetoon te ontvangen, schrijft het *N. v. d. D. v. N.-I.* o.m. 's Avonds een bericht in het *Rott. Nwbl.*, enkele dagen later een portret in de *Wereldkroniek*.

Dat was de hulde van Nederland's eerste koopstad aan de Indische dapperen. Men laat ze thans achterwege. De tijden zijn zoo veranderd!
 Kort geleden arriveerde een onderluitenant in Holland. Een Ridder M. W. O. derde klasse, die ook eervol vermeld was.
 Niemand keek naar hem om.

UIT DE INDISCHE PERS.

Een en ander over de sociale en economische toestanden van Japan. Kan men in de Inlandsche en Chinese nieuwsbladen in Ned.-Indië herhaaldelijk de mededeeling vinden, dat de toestanden in Japan zich in de laatste jaren in opgaande lijn hebben bewogen, in de *Sinar Sumatra* van 12 Juli 1920 wordt, aan de hand van de gegevens van den heer Yukio Ozaki, lid van den Japanschen Rijksdag, de conclusie getrokken, dat, al mogen vele Japanners zich in zekeren economischen welstand verheugen, het grootste gedeelte van het Japansche volk toch in armoedige omstandigheden verkeert.

Volgens mededeeling van den heer Yukio Ozaki, hebben van de 56 miljoen zielen slechts 1.500.000 het stemrecht.

Dit stemrecht komt alleen toe aan mannen boven de 25 jaar, die voor een bedrag van minstens 10 yen 's jaars in de belasting zijn aangeslagen. *)

Het grootste gedeelte van het volk vindt zijn bestaan in handenarbeid, die weinig loonend is.

3.700.788 Japansche families leven van den landbouw en 1.780.631 families van inkomsten, die met het landbouwbedrijf in verband staan.

Te samen maakt dit ongeveer 40 miljoen zielen, die van den landbouw afhankelijk zijn.

Tengevolge van goede bemesting van den grond en van eene ernstige energieontwikkeling, is de aanwezige hoeveelheid plantaardig voedsel wel voldoende, doch aangezien de ladangs van alle families even groot in omvang zijn (n.l. 2½ acres *) en de gezinnen dikwijls vrij talrijk zijn, is hetgeen een persoon dagelijks te eten krijgt, niet overvloedig. Vleesch wordt zeer zeldzaam genuttigd. Het voedsel bestaat gewoonlijk uit rijst, groenten en van tijd tot tijd visch.

Waar de beschikbare gronden betrekkelijk geringen omvang hebben, bestaat er weinig gelegenheid

*) Op dit oogenblik is de waarde van 1 yen gelijk aan 15 gulden N. I. courant.
 *) 1 Acre = 404 Meter in het vierkant.

Pension „Nieuw Panorama”
 Parkweg 15 Scheveningsche
 Telef. Schev. 467 Boschjes. 89

Eerste Rang Familie-Pension
 Winter en Zomer geopend. Prima Keuken.

Parkhotel
 van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL.
 Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Bad
 Rustige ligging.

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

tot het houden van veestapels of van andere di
 Drie families vereenigen zich dientengevolg
 verzorgen gezamenlijk één paard of één buffel
 wijl de familieleden, zoowel mannen als vrou
 verder het werk doen dat overal elders met ma
 wordt gedaan.

Zijn er loontrekkende arbeiders in dienst, de
 het dagloon van 9 tot 15 cent per uur, hetwelk
 de laatste jaren met 100 percent is gestegen, in
 band met den verhoogden levensstandaard is
 evenwel veel te gering om daarvan te leven,
 die lieden hebben meestal behalve de ouders,
 nog andere familieleden te onderhouden.

Het werkvolk in de steden is er nog veel sle
 aan toe en verkeert in veel ongunstiger omstand
 den dan het werkvolk in Europa en Amerika.

De fabrieken trekken veel volk uit de provin
 tot zich, dat opgehoopt in niet te groote ruim
 tegen zulk een laag loon moet werken, dat de
 ten zich geen voldoende voedsel kunnen versch
 en eene behoorlijke woning kunnen huren.

Het aantal werkuren per dag in de fabrieken
 over het algemeen 12 tot 16 uur en de hygiën
 voorzieningen zijn gebrekkig, terwijl het to
 daarop te wenschen overlaat. Van de 853.864 fab
 arbeiders zijn 585.297 vrouwen en verder een
 aantal kinderen. Zestig percent daarvan zijn
 de 20 jaar. Het contract dat zij met den fabri
 sluiten, maakt hen feitelijk tot slaven.

Zij worden binnen omheiningen opgesloten,
 vangen gebrekkig voedsel en zijn verplicht in
 zonde vertrekken verblijf te houden, met het ge
 dat tuberculose een veel voorkomende ziekte
 is.

De officiële rapporten maken melding van
 sterfte van 10 pCt. der werklieden aan longterin
 van 49 pCt. aan andere fabrieksziekten.

In de weverijen en spinnerijen is de sterfte
 veer 35 pCt.

De werfagenten houden in het geheel geen
 ning met den gezondheidstoestand van de wer
 den, met het gevolg, dat de werkgevers dikwijls
 personen in hun dienst krijgen en deze hunne kw
 onder de gezonden verspreiden.

Van de 200.000 kinderen, die in de fabrieken
 ken, keeren geen 120.000 in de ouderlijke woning
 rug en van hen die wel terug keeren, zijn velen
 De niet-teruggekeerden zwerven gewoonlijk
 de eene fabriek naar de andere en worden da
 prostituee.

In de laatste jaren hebben de Japansche inte
 tuelen zich veel moeite gegeven om in deze ge
 kige toestanden verbetering te brengen en ook
 met enig succes.

De fabrikanten laten zich iets meer gelegen
 gen aan het lot der fabrieksarbeiders en zware ar
 is voor kinderen beneden de 12 jaar van Regeer
 wege verboden.

Gewone arbeid is voor jongens beneden de 15
 evenmin toegestaan, doch voor de meisjes is het
 verboden langer dan 12 uur per dag te werken.

Het resultaat is over het algemeen echter
 gunstig. De algemeene gezondheidstoestand der
 pansche fabrieksarbeiders is beslist gebrekkig.

Zelfmoord komt, vooral bij de jongeren in ja
 opvallend veel voor.

In het afgelopen jaar pleegden, volgens officie
 gegevens, 241 jonge menschen beneden den leeft
 van 16 jaar zelfmoord. Tusschen den leeftijd
 20 tot 30 jaar 3086 en tusschen den leeftijd van
 tot 60 jaar 801.

Het niet-slagen in een examen is voor een Japa
 student voldoende aanleiding om zelfmoord te ple
 De waterval te Nikko, waarin men zich we
 schijnt voor dien zelfmoord de meest gesch
 plaats te zijn en ofschoon van overheidswege pl
 selijk politietoezicht wordt uitgeoefend, schijnt
 toch de politie te kunnen ontwijken.

In het jaar 1912 althans vonden 248 personen
 dien waterval den dood.

Merkwaardig is de mededeeling, dat Japans
 ouders somtijds hunne kinderen het leven bened
 als zij van school komen zonder prijs of zonder

„DE BIJENKORF”
 :: Lunch- en Tearoom ::
 Koude- en Warme Schotels
WAGENSTRAAT 45 DEN HAAG

Adverteeren doet verkoopen.

el. 4060 **MAISON VAN RIJN** Meermalen BEKROOND
CUISINIERS
 Prins Hendrikstr. 28 · DEN HAAG · v. Galenstraat 43
 Dejeuners, Dinners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
 Varié, Mayonaises, Salades, Koude en
 Warme Schotels, enz. enz.
 Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Tarief Dinners Hoogst zindelijk bereid, van de beste ingrediënten, aan huis bezorgd :-

Dinners à f 1.- Vleesch Groenten Aardappelen	Dinners à f 1.12 Vleesch Groenten Aardappelen Toespijs	Dinners à f 1.70 Vleesch Groenten Aardappelen 2de Vleesch, Visch of gevogelte Compôte Toespijs
--	---	--

Met bijlevering van SOEP worden de prijzen met f 0.25 verhoogd.

COUPONBOEKJES
 verkrijgbaar voor 24 Dinners tegen Gereduceerde Prijzen.
 24 diners à f 1.- f 23.- 24 diners à f 1.70 f 39.-
 24 porties soep . . f 5.-
 Speciaal Gesoigneerde DINERS met uitgebreid MENU
 f 2.50 p. couvert.
 Menu op aanvraag verkrijgbaar. 220
 Verzoeken bussen te weigeren met verbroken contrôle-sluiting.

alle en andere leerlingen die wel hebben behaald. De arbeidersbeweging in Europa en Amerika heeft ook Japan bereikt. Evenals in Europa is de levensstandaard meer dan gestegen en hebben tal van handelaren en industrieurs zich ten koste van hunne medemenschen verrijkt, hetgeen aan den arbeider een onaangenaam gevoel geeft en hem ontstemt. Wel zijn de loonen ook verhoogd, doch niet in verhouding van de duurte. De arbeidersvereniging „Yuai Kai”, welke in 1912 is opgericht, telt thans 30000 leden. De Voorzitter, de heer Suzuki, heeft in 1914 Amerika bezocht en volgde daar de arbeidersbeweging. Deze dient thans tot voorbeeld in Japan. Op het gebied van liefdadigheid kan Japan de andere landen gerust doorstaan. Vooral aan de blinden wordt veel belangstelling besteed. Op de 100.000 personen bedraagt het aantal blinden 141. Hoewel de Boeddhistische godsdienst het gebruik van sterke dranken verbiedt, zoo wordt daarvan door de Japanners in stilte en in hunne eigen kringen misbruik gemaakt dan de vreemdeling wel veronderstelt. De hoeveelheid saka (Japansche arak, welke van rijst vervaardigd wordt), die jaarlijks wordt geproduceerd, bedraagt 160 miljoen gallons (1 gallon = 3.785 Liter). De daarvan geheven belasting is een aanzienlijke bron van inkomst voor de schatkist.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Chineesche Politiek. Uit het politiek overzicht, voorkomende in de *Perniagaan* van 5 Juli 1920, blijkt dat te Peking thans de groote vraag is of Generaal Tuan Chi Yai de functie van President van het kabinet zal aanvaarden en of hij dan de Regeering zal aanstellen met hulp van de leden der Anfuclub. Er zijn echter drie voornamelijk oorzaken, dat die gelegenheid zoo traag wordt afgewikkeld en wel de eerste plaats financiële redenen. Het ligt zeker in de politieke lijn der club, om tegenstanders, zoo noodig, met kracht uit de Regeering te verwijderen, doch om een legermacht onder betaling tegen de tegenpartij te laten vechten geen gemakkelijke zaak en zal generaal Tuan Chi Yai dus geduld moeten uitoefenen en moeten wachten totdat hij over de noodige geldmiddelen kan beschikken. Deze generaal heeft laten weten, dat hij van 5 tot 10 miljoen dollar noodig heeft om de onderneming te beginnen en dat hij er niet in geslaagd is bij verschillende personen en instituten die som bijeen te brengen. Wel zijn er door den Chineeschen agent pogingen aangewend om in Japan gelden op te nemen, doch tot op heden zonder succes. Ook steunde het Departement van Communicatie de Anfuclub met 500.000 dollar, welk bedrag voor militaire doeleinden ter beschikking werd gesteld van Generaal Wu Kuang Hain in het Yangtzegebied. Voorts ontving Generaal Chang Chung Chang te Honan voor datzelfde doel 20.000 dollars. Doch deze bedragen zijn bij lange na niet voldoende om de zaak met goed gevolg te doen slagen en zal het dus een eerste plicht zijn om zich in te spannen voor het bijeenbrengen der gelden. Een tweede oorzaak is, volgens den berichtgever, gelegen in de onvertrouwbare van de leden der Anfuclub zelve. Generaal Hsu zou met zijne troepen de steun zijn van Generaal Tuan Chi Yai, doch men twijfelt thans aan de trouw van dezen, sedert hij verschillende uitgevaardigde bevelen weigerde op te volgen. Generaal Hsu heeft destijds zijne troepenmacht versterkt met roovers uit Mantsjoerie, die terstond tot soldaten werden gemaakt. Zijn eigen aanhangers werden tot hogere mili-

taire functies geroepen, terwijl de lagere officieren uit deze gewezen roovers werden getrokken. Verder zou Generaal Chang Tsu Lun, de tegenwoordige Tuchun van Moekden, een groote vijand zijn van Generaal Hsu, en de noodige voorzieningen hebben genomen om hem tegen te werken. Zulk eene tegenwerking zou zeker niet de eerste zijn in de militaire wereld van China. De derde oorzaak is het verspreiden van laster en het bezigen van listen door de partij van de Tuchuns (bestuurshoofden in de provinciën). Deze Tuchuns voeren eene krachtige actie tegen de Anfuclub, onder leiding van den Generaal Chang Tso Lin, gesteund door den Generaal Tsao Kun, het hoofd der provincie Chihli, die reeds 2 zijner divisies naar Machang heeft gedirigeerd, welke plaats op slechts geringen afstand van Peking is gelegen. Dat het eenmaal tot een vijandelijke ontmoeting met de troepen van de Anfuclub moet komen, is aan geen twijfel onderhevig. Reeds zijn troepenverplaatsingen in de nieuwsbladen vermeld. **Djailolo of Tobelo (residentie Ternate).** Volgens mededeeling in de *Perniagaan* van 9 Juli 1920, ligt het in het voornemen van de Regeering om de hoofdplaats Ternate te verleggen, aangezien die bestuursvestiging voor een Resident niet meer voldoet. Niet alleen omdat er voor uitbreiding van de stad geen voldoende ruimte is, doch ook omdat de bevolking steeds wordt bedreigd met eene uitbarsting van den bij de hoofdplaats gelegen vulkaan. Na de uitbarsting van het jaar 1907, kwam het denkbeeld van de bestuursverplaatsing van Ternate dan ook ernstig op den voorgrond en schijnt dit nu bepaalde vormen te hebben aangenomen, sedert het jongste bezoek van den Gouverneur-Generaal aan de Moluksche Eilanden, waarbij ook Ternate werd aangedaan. Twee plaatsen komen voor de Residentsvestiging in aanmerking, n.l. Djailolo en Tobelo. Op eerstgenoemde plaats is thans een controleur gevestigd, terwijl de Civiel Gezaghebber van Tobelo in het dorp Gameoengi woont. Djailolo verdient in zoverre de voorkeur, omdat de plaats in de nabijheid van Ternate en Tidore ligt, er verder een telegrafkantoor aanwezig is en het plaatsje een fraaie nederzetting is. Doch de kwestie der drinkwatervoorziening schijnt moeilijk op te lossen te zijn en de ankerplaats in de haven laat ook te wenschen over, aangezien zij open en bloot ligt voor winden uit verschillende richtingen. Is de omgeving van Djailolo bergachtig, het terrein van Tobelo is daarentegen vlak. Drinkbaar zoetwater is gemakkelijk te verkrijgen, de veiligheid der haven wordt door de scheepskapiteins geprezen en eene regelmatige scheepvaartverbinding met schepen van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij ligt in het plan van deze machtige instelling. Het is er gezond wonen te Tobelo en de grond is er vruchtbaar, omstandigheden, die de aanleiding zijn dat in de *Perniagaan* voor de plaats Tobelo een lans wordt gebroken.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Het Karbonkel-eiland.
 In Nr. 2 van jaarg. 1919-'20 van „Die Katholischen Missionen” schrijft Pr. G. Schurhammer een in onze oogen merkwaardig artikel; aan de hand van onuitgegeven Spaansche bronnen uit de 16e eeuw (door hem met name genoemd) vertelt hij van een z.g.n. „Karbonkel-eiland” in den oostelijken Indischen Archipel, hetwelk zijn naam zou ontleenen aan de omstandigheid, dat de bewoners zich de eigenschappen van een soort kever ten nutte maakten om als lichtbron te dienen. Een eenigszins gelijk verhaal vindt men bij Valentijn vermeld (Deel I, beschrijving der Molukken, bl. 37); alleen wordt daar de lichtgevende kracht aan slangen toegeschreven. Ds. Valijntijn, die als man van zijn tijd, o.a. geloof hecht aan het bestaan van „meermannen” en „meervrouwen”, neemt echter hetgeen hem over die karbonkel-

TOKO BOGOR

Suezkade 122b - Den Haag - Tel. 3472

Bijzonder aan te bevelen onze Sambals, Boembosjes en Seroendeng Steeds versch. — Zorgvuldige bereiding.

Restaurant VAN DER PIJL
 147 **PLAATS 18 :: LA HAYE**

MAISON DE PREMIER ORDRE
 Livraison en ville et en province

Grand Hotel Restaurant
 „Central”
 In alle Kamers warm en koud water
 De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ
 geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme
Afternoon-Tea-Concerten
 door het ensemble 106
WILLY HONSBEEK & A

Restaurant SAUR, den Haag
 Lange Houtstraat, hoek Voorhout. 132
 Dejeuners, Dinners, Soupers
 Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

Tel. Interc. H 447. 137
Hotel de Bellevue
 Bezuidenhout 15
 's-GRAVENHAGE

Het meest aan te bevelen
INDISCH RESTAURANT
 LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG
 Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.
 Uitsluitend Indische Tafel.
 Directeur: J. VAN GEEMERT. 163

ZUID-HOLLANDSCHE BIERBROUWERIJ
DEN HAAG
 Bijkantoren te AMSTERDAM, BANDOENG, BATAVIA, SOERABAYA, BOMBAY, BRUSSEL, LONDEN, PARIJS 50
 Vraagt de alom bekende
Z. H. B. Bieren

LENSVELT NICOLA
 Den Haag Holland
 Beschuit en Roggebrood voco export. 13

ELECTR. KACHELS **K. F. HENNEMAN** **GAS-KACHELS**
 Electro-Technisch, Werktuigkundig Installatie-Bureau
 ATJEHSTRAAT 68-70 DEN HAAG TELEF. INT. H. 9245

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij
 VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL
 Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumenie; eertijds van H. M. Koningin Sophia.
 OPGERICHT 2 AUG. 1853. 116
 Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
 UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
 LUIERMANDEN.

Dans-Instituut
B. STERNFELD
 v/h. WEIJNE & STERNFELD
 Leerling v. h. Instituut Jacques Dalcroze te Genève
 Koningin Emmakade 133 Tel. H. 3348
 'S-GRAVENHAGE
 Onderwijs in
Modern Dansen
 alsmede in
Klassiek, Plastiek en Rhytmische Gymnastiek.

HOFLEVERANCIERS.
Wed. H. RAHDER & ZOON
 Wijnhandelaren
 Filiaal: 's-Gravenhage Heemskerckstr. la Tel. H. 3493.
 Hoofdkantoor: Amsterdam Binnenkant 25 N. Plein 15 Inter. Tel. 389.
 Filiaal: Arnhem O. Vischmarkt Tel. 280.
 Filiaal: Gorinchem Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.
 Voor Export speciale conditiën.
C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT
Kristal - Porselein
 VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland” te Gouda. 109
 MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
 Garantie voor gave overkomst.

slangen van inlandsche zijde wordt medegedeeld, niet maar zoo grif als waarheid aan. Het verdient niettemin aandacht, dat het verhaal over sterk lichtgevende dieren bij Valentijn zoowel als in de door Pr. Schurhammer vermelde bronnen, betrekking heeft op hetzelfde gedeelte van den Indischen Archipel.

We laten Ds. Valentijn, die zoo gezellig kan praten, zelf aan het woord: Die van de „Talaute eilanden... weten zeer veel van een Oelar Komala of karbonkel slang (die zy zeggen, dat een karbonkel in zyn hoofd draagt, en altyd een uitmuntend, groot en zeer kennelijk licht van zig geeft) te spreken, die zy voorgeven al mede van daar op een naburig eilandje vooral bij nacht, gezien te hebben; dog waarschnelyk zal het op eenige toortzen of vuuren, van deze of gene inlander in 't bosch uitkomen.

Met een enkel woord moet ik hier egter byvoegen, dat ik zeker verstandig inlander in die Oostelijke gewesten, die ik 't zo wel als my zelve toevertrouw, heb hooren zeggen, dat hy zulken karbonkel, in 't hoofd van zulk een slang gevonden, by een van zyn vrienden in Amboina, toen nog levende, gezien, en daar ondervonden heeft, dat deze steen, in een donker vertrek een zeer groot licht van zich gaf. Toen hy 't my zeide, heb ik groote moeite gedaan, om denzelven door hem te bekomen, gelyk hy er ook uitdrukkelk om uit geweest is; maar hy kwam met die slechte tyding wederom, dat deze vriend den steen by zekeren zwaren brand gelyk geraakt, die anders tot myn dienst geweest, was. Ik heb dien man naderhand nog een fraaien stuiver geld daar voor laten bieden, dog hy bleef by zyn zeggen, dat hy hem niet had... Deze steen zou, na zyn zeggen, wel de groote van een klein hoender-ei en een donkere gedaante, na den zwarten trekkende, toen hy dien zag, gehad hebben.

Mudato.

De derde aflevering van het nieuwe tijdschrift „Mudato” (deze eigenaardige titel wordt gevormd door de beginletters der woorden Muziek, dans en tooneel), het orgaan der vereeniging tot bestudeering van de muziek, de dans- en tooneelkunst van Oost- en West-Indië, bevat drie geïllustreerde opstellen, waarvan twee door den hr. Raden Mas Ario Soorjo Poetro zijn samengesteld. Het eerste, met vele interessante verduidelijkingen in noten, enz., behandelt het notenschrift voor Java's toonkunst. In het tweede geeft de hr. Soerjowinoto een beschrijving van gamelan-instrumenten (met afbeeldingen naar teekeningen van den schrijver). Het derde handelt over het Javaansche tooneel, speciaal het melodrama „Karto Wiyogo”. Als illustrering hierbij o.a. het portret van den schrijver Soorjo Poetro.

Oude woningen in de stad Batavia.

Onder dezen titel verscheen in 1898 een verhandeling in het Tijdschrift voor Indische Taal, Land- en Volkenkunde (uitgegeven door het Bat. Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen), geschreven door den hr. H. D. H. Bosboom. Deze, uit historisch oogpunt hoogst-belangrijke beschouwingen, zijn als afzonderlijk boekje overgedrukt en „aangeboden door het Internationaal Ingenieurs Congres, ter gelegenheid van de tocht door oud-Batavia, den 8en Mei 1920.”

Gevaren voor de Java-Suikerindustrie.

Bij W. P. van Stockum en Joon te 's Hage is verschenen: „Binnenlandsche politiek en buitenlandsche concurrentie bedreigen het voortbestaan van de Java-Suikerindustrie, door H. F. K. Douglas.” In deze lijvige brochure (ze telt 128 blz. druks) levert de schr. een gedocumenteerd betoog, dat het voortbestaan der suikerindustrie door de nieuwe Grondhuurordonnantie tezamen met invoering van nog te treffen nieuwe maatregelen op het gebied van irrigatie, loonstandaard, belastingen, enz. ernstig wordt bedreigd, aangezien daardoor de kostprijs (die reeds bedenkelijk den verkoopprijs in 1914 naderde) sterk beïnvloed wordt. Hij hoopt, dat zijn geschrift er toe moge bijdragen, de inzichten van verkeerd ingelichten te verhelderen en vooral, aan het Gouvernement van Ned.-Indië te hebben duidelijk gemaakt: 1e. dat de suikerindustrie moet beschouwd worden als onmisbaar voor de welvaart van Indië als rijke bron van inkomsten, ook voor de volkkin; en 2e. dat door den val der suikerindustrie talrijke andere industrieën en bedrijven daarbij medegesleept worden, terwijl andere van veel minder betekenis zullen gaan worden.

De Ingenieur.

In het Nr. van 30 Oct. een artikel van ir. R. A. van Sandick: „Naaste uitbreiding van het Rijksspoorweg-net in Ned.-Indië”, naar aanleiding van een in den Volksraad aangenomen begrotingspost voor de voor-

bereidende werkzaamheden van den aanleg van een aantal spoor- en tramlijnen op Java en de Buitenlandsche zittingen. Schr. wijst o.a. op de groote moeilijkheden (als tekort aan personeel), welke de Regeering van Ned.-Indië heeft te overwinnen om te voldoen aan de in versnellende beweging voortschrijdende verkeereischen van Ned.-Indië. — Dezelve auteur vervolgt genoemd Nr. zijn beschouwingen over het Algemeen Ingenieurs Congres te Batavia van 8-15 Mei l.l. (zie sprekingen over burgerlijke en militaire bouwwerke-stedenbouw, wegen en bruggen).

Indisch Militair Tijdschrift.

Hoofdzakelijke inhoud van de Sept. afl.: De positie van den officier der Infanterie, in verband met de organisatie van dat wapen, door K. F. E. Gerth van Wijk. — Het voorontwerp op het invoeren van dienstplicht onder de Inlanders en met dezen gelijkgestelde in den Volksraad (vervolg), door P. — Nogmaals artikelen 25 en 26 V.G.V.B.A., door Ch. E. Visser. — Een ernstig protest, door R. Posthumus. — De Compagnies-commandant [het meest beklagenswaardige wezen in het leger], door een C.Cdt.

De Banier.

Het Nr. van 1 Oct. bevat het eerste gedeelte van een beschouwing van Mr. van Helsdingen over „Het hooft-onderwijs in Ned.-Indië (Inleiding voor het debat, gehouden op de openbare vergadering van den derde Partijdag der Christelijk Ethische Partij in Ned.-Indië).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Oorspronkelijke bijdragen in Nr. 12: Bestrijding Helopeltis, door W. Canter Visscher. — Inlandse geëmployeerden in de Groot-cultures, door Van Olfen. — Kant-Teekeningen, door v. B. (over mindere arbeidsprestatie van het werkvolk op cultuurondernemingen). — De rubrieken cultuur- en landbouwberichten uit andere bladen bevatten o.a.: Peachy's nieuw proces voor de vulcanisatie van rubber. — Ceylon-Indië als uitvoerlanden van kokosnootproducten. — Chineseesche productie en uitvoer van Sojaboonen, en -koeken. — De Lumbang of „Aleurites” olie. — Arbeidsvraagstuk in Malakka. — Een nieuwe cultuur in de Preanger Regentschappen. — Bericht omtrent de gouvernementen Kinaonderneming over het tweede kwartaal 1920.

Koffie op den Kloet.

In bovengenoemd Nr. van het Landbouw Weekblad v. N.-I. lezen we het volgende bericht: Koffie op den Kloet. Nooit werd aan hoopvolle verwachtingen meer de bodem ingeslagen..... Juichten de koffieplanters, toen zij na de eruptie, de koffiebomen zwaar zagen bloeien, en meende men, dat de asch, waaronder de boomen bedolven waren geweest, geen schade hadden gedaan, nu weten ze wel beter. De boomen zijn totaal mislukt. Ondernemingen van achtvouderd bouw produceeren maar eenige honderden ponden koffie. En het merkwaardigste is, dat die ondernemingen, welke weinig last van de asch hebben gehad, die stukken aanplant van ondernemingen, waar weinig asch gevallen is, nog het beste dragen, al is de productie toch nog heel bescheiden. Den Kloetplanters zullen de eruptie en hare naweën nog lang hengen daar, door de overstromingea gedurende den afgelopen West-moesson, nog veel aanplant verloren gegaan en, wat vroeger koffie, rubber, agave of cassave was, nu een wildernis is, overdekt met reuzenstenen.

Het Indische Leven.

Het Nr. van 25 Sept. wijdt een kort artikel (met illustratie) aan de Gemeentelijke Ambachtsschool te Bandoeng „Bandoeng, waar de eerste inrichting voor Hooger Onderwijs in Indië verrees, heeft ook getoond het lang in te zien van het alledaagsche technische onderwijs. Het is voornamelijk aan Burgemeester Coops te danken, dat daar een school tot stand kwam, die uitsluitend de vorming van degelijke inlandsche technici kangs ten doel stelt”. Verder, in aansluiting bij een afb. in het vorig nummer, nog twee foto's (met korte bijschrift) „van vies, pest-gevaarlijk Oud-Batavia.”

De Reflector.

In het Nr. 38 een redactioneel artikel: Pestbestrijding en volksgezondheid. — Verder een geïllustreerde bijdrage van „Delaan” over de [thans weer geëindigde] staking bij de Deli Spoorweg Maatschappij.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 30: Arowakken (vervolg), door N. (met typische afbeelding van een jongen Arowak met gezichtsschildering en haarversiering). — Volksbibliotheken (ontleend aan de publicatie „Een weg tot...)

GRAND HOTEL COOMANS
 ROTTERDAM - HOOFDSTEEG
 Hotel bevat 250 Kamers met stroomend koud en warm water; 30 Kamers met Badkamers verbonden.
Logies met Ontbijt vanaf f 3.25 per persoon.
 De aandacht wordt gevestigd op de moderne Tearoom, uitkomend aan den Houttuin en op het daarachter gelegen luxe ingericht Restaurant BRISTOL.
 De Directeur H. HOLTHAUSEN

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. Krul
 Salon de Rafrâchissements
 NOORDEINDE 44 DEN HAAG

ONDERLINGE LEVENSVZERZEKERING VAN EIGEN HULP

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3. Bijkantoor: BATAVIA, Passer Pisang.

Verlaagde Indische Tarieven met Aandeel in de Winst.

Vraagt deze tarieven en gij zult Uwe levensverzekering sluiten bij de O. L. v. E. H.

volksontwikkeling". — Om de kruidnagelen, door H. W. Bredée (vervolg). — Wat de Javaansch-Mohammedansche bevolking voor godsdienstige of liefdadige doeleinden zool opbrengt (vervolg). — Een interessante afbeelding (zonder beschrijving) van het kratermeer Idjoe op het Idjen-plateau.

Verhandelingen van het Geologisch-Mijnbouwkundig Genootschap.

In de geologische serie van dit periodiek (Deel V, 2e stuk), een bijdrage van den hr. A. Tissot van Patot, getiteld „Aanteekeningen uit de Batakeilanden", waarin de uitkomsten worden medegedeeld van door den verrijchte waarnemingen op geologisch-morphologisch gebied in de streken ten westen van het Tobago, verduidelijkt kaartjes en terreinschetsen.

Publicaties Ned.-Indisch Landbouw Syndicaat.

Afl. 16 van den 12en jaarg. bevat o.m. eenige beschouwingen over de verhouding van den planter tot het werkvolk op rubberondernemingen, ingeleid door den hr. C. M. Hamaker.

De Vrijzinnig Democraat.

De hr. E. L. K. Schmülling wijdt in het Nr. van 25 Sept. n zakelijke bespreking aan de aanhangig geworden nieuwe opleiding van Indische rechterlijke ambtenaren. — In het Nr. van 16 Oct. brengt dezelfde schr. enige punten naar voren uit het eerbiedwaardige verslag van de „Commissie tot herziening van de Staatsinrichting van Ned.-Indië", hetwelk volgens den hr. Schm. bij den Vrijzinnig Democratischen Bond wel algehele instemming zal vinden; „het moet het uit de geschreven worden geacht en geheel met diens overtuigingen inzake het koloniale beleid strooken."

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van afl. 4, dl. 60: Zilvervliesing of aan vitamines rijke bijvoeding, door Prof. C. J. A. de Nooy. — Een geval van autochthone infectie, door Dr. J. A. de Nooy. — Formaldehyde als fixatiemiddel voor malaria-parasieten, door Dr. H. Ch. G. Tempe. — Onderzoekingen omtrent het urinezuur-gehalte in het bloed in de tropen, door C. D. de Langen en H. Schut. — Haematoporphyriurie bij zwartwatersoort en chronische malaria, door C. D. de Langen. — Keuringscommissie en specialisten, door Dr. C. J. A. de Nooy. — Nog eens de psychologische keuring, door Dr. P. Travaglio. — Een geval van lepra, door C. W. J. A. de Nooy. — Ueber Meningococcensepsis, von Dr. H. J. A. de Nooy. — Psychopathische persoonlijkeden, door Dr. P. J. Stichter. — Beitrag zur chirurgischen Behandlung der Elephantiasis in den Tropen, von Dr. R. Lesk.

The Dutch East Indian Archipelago.

Van de verschillende kleine bijdragen, welke Nr. 41 wordt de aandacht gevestigd op de navolgende: Europeans in Java. — Coffeecultivation in Bali. — The manufacture of coconut oil. Nut oil better than coconut-oil.

De Indische Mercur.

Als eenig artikel bevat het 29 Oct. Nr. den tekst eener voordracht van Dr. A. J. Kluyver (gehouden in de Ned. Ind. N. I. Mij. van Nijverh. en Landb.) over het belang van de invoering van een klappervezelindustrie in Ned.-Indië. — Overigens de gewone rubrieken: De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurbelichten. — Kleine mededeelingen, enz., benevens van het Koloniaal Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgegeven opgave van nieuwe literatuur over voedingsmiddelen, economie, arbeids- en andere vraagstukken van sociaal belang, diversen.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Inhoud van 4e jaarg. Nr. 7: Verdere gegevens over den invloed van het tappen op latex en rubber, door O. de Vries. — Een en ander over chinool, door W. Spoon. — Bastonderzoek en uitdunning. Resultaten, verkregen te Djasinga en enkele beschouwingen omtrent de toepassing van het bastonderzoek in de praktijk, door A. B. Rijks.

Indologenblad.

In Nr. 2 van den 12en jaarg. o.a.: De nieuwe landbouw. — De salarissen der ambtenaren B.B. — 4e Congres van het Indonesisch Verbond van Studeerenden te Lunteren, 23-26 Aug. 29, door H. I. V.

Suriname.

Wij moeten nog eens terugkomen op de kwestie

van de afbraak van een deel van den spoorweg in Suriname. In zijn antwoord op de vragen van den heer De Jonge zeide de Minister van Koloniën o.m.: „De Gouverneur stelt zich op het standpunt, dat de voor exploitatie van den spoorweg bij de begroting toegestane credieten het bestuur niet binden ten aanzien van den aan de exploitatie te geven omvang, noch ook een beletsel vormen voor de uitvoering van verder noodig geachte maatregelen, wanneer zich overigens geen wettelijke bepalingen daartegen verzetten."

Wij hebben er op nagezien de verordening van 5 November 1902 „tot het aanleggen en exploiteeren van een spoorweg van Paramaribo naar het Lawa-gebied en het verrichten eener exploratie in het Lawa-gebied", welke verordening is goedgekeurd bij wet van 23 Juli 1903 (Stbl. No. 216).

Art. 1 der verordening luidt: „Voor rekening van de kolonie wordt een spoorweg aangelegd en door haar geëxploiteerd van Paramaribo naar het Lawa-gebied."

En art. 2: „De spoorwijdte, de richting, alsmede het begin- en het eindpunt van den in artikel 1 bedoelden spoorweg worden door den Gouverneur vastgesteld."

Art. 3 luidt: „Bij koloniale verordening wordt de exploitatie van den in artikel 1 bedoelden spoorweg geregeld."

Zooals men weet, is de spoorweg niet voortgezet tot het Lawa-gebied, maar eindigt hij bij Dam, „ergens bij een boom".

De Gouverneur grondt nu zijn bevoegdheid, om een deel van den spoorweg af te breken, vermoedelijk op artikel 2. Hij stelt het begin- en het eindpunt van den spoorweg vast. Maar de bedoeling kan geen andere zijn, dan dat de Gouverneur vaststelt, waar te Paramaribo de spoorweg aanvangt en waar hij in het Lawagebied eindigt.

Waar is anders de grens? Zou de Gouverneur bevoegd zijn den spoorweg b.v. bij Kwakoegron te doen beginnen, voorgevende dat dit punt van Paramaribo uit het water te bereiken is? Of zou hij den spoorweg kunnen doen eindigen bij Lelydorp of zelfs aan de Domineekreek? De wetgever staat een crediet toe voor exploitatie van den spoorweg tot Dam en de Gouverneur zou het in zijn macht hebben van den spoorweg een stadsbaan te maken?

Het is inderdaad dringend noodig, dat de Staten-Generaal deze kwestie ernstig onderzoeken.

* *

Het „Surinaamsch Onderwijzers-Genootschap" heeft op 25 September op luisterrijke wijze zijn 25-jarig bestaan herdacht. Uit de rede van den Voorzitter, den heer C. M. de Vries, knippen wij het volgende:

„Aan dit jubileum is onafscheidelijk verbonden de naam van den oud-Gouverneur en oud-Minister van Koloniën, Jhr. Mr. T. A. J. Van Asch van Wijck. Gelijk U uit het historisch overzicht van het ontstaan onzer vereeniging is gebleken, heeft Jhr. T. A. J. van Asch van Wijck zich vereeuwigd in de annalen van het S. O. G.

Wij hebben gemeend van de prachtige gelegenheid, dat hier een Monument van hem aanwezig is, gebruik te moeten maken om aan zijn nagedachtenis de welverdiende hulde van het S. O. G. te brengen."

Jhr. Van Asch van Wijck is n.l. de man geweest die den stoot heeft gegeven tot de stichting van het Genootschap.

Na de feestrede nam de Gouverneur het woord om het Bestuur geluk te wenschen met het 25-jarig bestaan van het Genootschap, een feit van groote betekenis: immers is een 25-jarig leven van een vereeniging in deze kolonie een unicum, gelijk in een der locale bladen dezer dagen werd vermeld.

Nadat de eerewijn was rondgediend trok men in optocht met flambouwen en muziek naar het borstbeeld van den Oud-Gouverneur Van Asch van Wijck, waar een prachtige bloemenkrans door den voorzitter namens het Genootschap werd neergelegd.

VAN DER HAM & SMITTENAAR

Fred. Hendrikplein 37 - 's-GRAVENHAGE - Tel. Schev. 2607

Effecten, Coupons, Deposito's, Beleeningen, Prolongatiën, Handelscredieten, Incasso's en Rekening-Courant.

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 105.000.000.- (t. w. : kap. f 75.000.000.— en reserve f 30.000.000.—.)

ROTTERDAM - AMSTERDAM - 's-GRAVENHAGE

Boompjes	Rekin	Mauritskade
Coolsingel	Zaandam	Beuzidenhout
Delfshaven		Kneuterdijk
Feijenoord		Naaldwijk
Schiedam		Rijswijk
Vlaardingen		Soheveningen

Handelscredieten. Voorschotten in rekening-Courant. Deposito's. Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding. Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar	Geldermalsen	Purmerend
Alphen a/d Rijn	Gouda	Schagen
Amersfoort	Gorinchem	Schoonhoven
Apeldoorn	Groenlo	Sliebrecht
Arnhem	Groningen	Sneek
Assen	Haarlem	Stadskanaal
Barneveld	Harlingen	Terneuzen
Bodegraven	Heerenveen	Tholen
Borculo	Helder (den)	Tiel
Boskoop	Hengelo (O.)	Uithoorn
Coevorden	Hoogeveen	Utrecht
Culenburg	Hoogezand	Veendam
Delft	Hulst	Veenendaal
Den Burg (Texel)	Katwijk	Vlissingen
Deventer	Leeuwarden	Wildervank
Doetinchem	Leiden	Weerden
Dokkum	Lochem	IJmuiden
Dordrecht	Meppel	Zeilst
Drachten	Middelburg	Zierikzee
Ede	Nijmegen	Zutphen
Franeker	Oostburg	Zwijndrecht

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incurante Fondsen. Cultures - Industrie - Handel. Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden. COUPONS. REK.-COURANT.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER BEVERWIJK, BLOEMENDAAL EDAM, HILLEGOM, HOOFD-DORP, LISSE, PURMEREND IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

Safe-Inrichting.

CENTRALE BANKVEREENIGING

Molenstraat 39 - 's-GRAVENHAGE - Telef. H. 1481

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S. Met 1 dag opzegging . . . . . 2 % Met 3 maanden opzegging . . . . . 3 % Met 1 jaar opzegging . . . . . 4 % Zenden op aanvraag een uitvoerig Wekel. Beursoverzicht. ADVIES BIJ BELEGGING.

Crediet- en Effectenbank „die Haghe"

Laan 9 - 's Gravenhage - Tel. H. 8892

ALLE BANKZAKEN

HET ASSURANTIEHUIS — KEIZERSGRACHT 213 — AMSTERDAM
 TELEF. N. 9569, 1498 en Centr. 52 en 2145
 Combinatie van Nederlandsche Verzekering Maatschappijen. - Kapitaal f 10.000.000.-
VERZEKERING tegen TRANSPORT-, BRAND- en INBRAAKSCHADEN
 Directie: F. A. SOREL

**NEDERLANDSCHE
 HANDEL - MAATSCHAPPIJ**

Gestort Kapitaal . . . . . f 80.000.000.-
 Statutaire Reserve . . . . . - 17.353.284.-
 Buitengewone Reserve . . . . . - 22.660.000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
 Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Trans-
 ferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schrifte-
 lijke of Telegrafische Credieten. — Reiscrédietbrieven. —
 Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van
 Effecten en alle andere Bankzaken.

Algemeen Assurantie-kantoor DE BAS
 Fluweelen Burgwal 6 - DEN HAAG - Telefoon H. 4659

Bezorgt U elke gewenschte verzekering
 op de billijkste conditiën.

**INTERNATIONALE
 COMMERCIEELE BANK,**
 's-GRAVENHAGE, Alexanderstraat 23. 193

KAPITAAL . . . . . Fl. 5.000.000.—
 Telefoon: H 7602. Telegram-adres: ACEBANK.
 BEHANDELING VAN ALLE BANKZAKEN.

Handel- en Cultuur-Maatschappij
 Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79. 214
 Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

IMPORT van alle Nederlandsch-Indische producten.
 Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan
 van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.

Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op
 producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Ge-
 wassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.

EXPORTEURS van alle voorkomende artikelen zooals:
 Textiel-, Papier-, IJzer- en Staalwaren, Sundries,
 Levensmiddelen, enz.

BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

CREDIET

Leverij op elk gebied.
 Streng geheimhouding.
 Conditioes zéér vrijgevig
 in overleg met den
 kooper.

DE RESIDENTIE
 119 LANGE BEESTENMARKT 121-123

Bij de vele goede wenschen voor den bloei van het
 Genootschap voegen wij gaarne de onze.

Naar wij in „De West” van 28 September lezen,
 vierde de heer Heckers op 27 September zijn 50-jarig
 onderwijzers jubileum. Ontelbare burgers in de Suri-
 naamsche maatschappij heeft hij helpen vormen en
 nog steeds gaat hij voort zijn zeldzame werkkraft
 te wijden aan het belang der jeugd.
 Zooals wij in ons vorig nummer mededeelden, is de
 heer Heckers benoemd tot ridder in de orde van
 Oranje-Nassau.

Uit hetzelfde blad het volgende bericht:
 „Voor de vervulling van de betrekking van inge-
 nieur-agronoom heeft het Gouvernement op het oog
 de heer Terlaak, gediplomeerd opzichter bij de open-
 bare werken in Nederlandsch-Indië.
 De heer Terlaak, die thans met verlof in de Ver-
 eenigde Staten van Amerika vertoeft, heeft van die
 gelegenheid gebruik gemaakt om het ingenieursdi-
 ploma te behalen. Hij heeft zich speciaal toegelegd
 op irrigatiewerken, die tot zijn hoofdtaak zullen be-
 hooren in Suriname (irrigatie ten behoeve van den
 rijstbouw, enz.).
 Ons Gouvernement is telegrafisch in overleg ge-
 treden met het Gouvernement van Indië, hetwelk
 toestemming moet verleenen voor de aanvaarding
 der betrekking in Suriname”.

Aan de Tweede Kamer is ingediend een wetsont-
 werp tot nadere verhooging en wijziging van de koloniale
 huishoudelijke begrooting van Suriname voor het
 dienstjaar 1920.
 De artikelen 87 en 90 worden verhoogd met f 9035
 en f 74468 in verband met de uitvoering van de wet-
 ten van 26 Maart 1920, waarbij het beginsel van be-
 kostiging op den voet van gelijkheid van het bijzon-
 der en het openbaar onderwijs mede voor de koloniën
 Suriname en Curaçao werd aanvaard.

Het ligt in de bedoeling om bij de aanvulling van
 de koloniale verordening van 2 Januari 1904, mede
 het bijzonder uitgebreid lager onderwijs, op den voet
 van gelijkheid met het openbaar onderwijs van dien
 aard, voor subsidieering van landswege in aanmer-
 king te brengen en ten aanzien van het aantal leer-
 krachten op bijzondere scholen, die op ondersteuning
 uit de koloniale kas aanspraak hebben, eene nadere
 regeling te treffen, teneinde ook hierbij tot gelijk-
 stelling inzake het aantal der op de overeenkomstige
 openbare scholen werkzame onderwijskrachten te
 komen.

De Minister doet thans het voorstel om tot verhoog-
 ing van de op artikel 179 (Pensioenen van burgerlijke
 landsdienaren) en op artikel 180 (Pensioenen van
 weduwen en kinderen van overleden burgerlijke
 landsdienaren) aanvankelijk uitgetrokken bedragen
 met onderscheidenlijk rond f 101.000 en rond
 f 61.500 over te gaan, waardoor uitvoering zal kun-
 nen worden gegeven aan de in de kolonie voorbereid
 wordende verhooging van de pensioenen met veertig
 ten honderd, gerekend van 1 Januari 1920.

Het is noodig gebleken, om ook in het loopende
 jaar door toekenning van duurtelbijslagen zooveel mo-
 gelijk tegemoet te komen aan de moeilijkheden, waar-
 in de landsdienaren — onder wie ten deze mede zijn
 begrepen de onderwijzers bij het bijzonder onderwijs
 en de leeraren bij de kerkgenootschappen, voorzover
 die uit de koloniale kas ondersteuning ontvangen —
 door stijging van de prijzen der algemeene levensbe-
 noodigheden zijn komen verkeerren.

Te dezer zake wordt bij het nieuwe artikel 182 bis
 een bedrag van rond f 770.000 op de begrooting ge-
 bracht.

POSTCHEQUE & GIRODIENS

Door eene postrekening bespaart
 men veel tijd, dien men anders
 moet besteden aan loopen, geld
 halen, geld wisselen, wachten op
 kantoren, enz. enz. Neemt daarom
 spoedig eene postrekening.

Hardhout-Import Mij. eenige belangrijke concessies
 voor houtaanpak in Suriname overgenomen. De
 Ministerie van Koloniën zegde steun toe voor de
 eventuele uitbreiding der concessieterrinen.

In de laatst verschenen aflevering van het
Nederlandsch Archief voor Kerkgeschiedenis (Nieuwe
 Serie, deel XVI, afl. 1, 1920) een artikel van de
 heer Fred. Oudschans Dentz over „De Betekenis van
 „Jan Compon”, met een naschrift van Dr. A. Eekhof.

Mogen wij er de aandacht van Dr. Eekhof op
 vestigen, dat over Jan Compon uitvoerig ge-
 meld wordt door A. B. Ellis in zijn boeken „*Tshi
 speaking peoples of the Gold Coast of
 Africa, their religion, manners, customs, laws,
 language, etc.*, London 1882, blz. 24—30 en „*The
 ba-speaking peoples of the Slave Coast of
 Africa*, London 1894, blz. 35—38 en 285?

Curaçao.
 De Bovenwindsche eilanden.

In den vroegen morgen van den 16den lag
 „Estelle” voor de Fortbaai op Saba ten anker.
 Branding was niet sterk, zoodat het landen gemak-
 lijk. Viel. Voordat de tocht naar de Bottom werd
 vaard, nam de Gouverneur met Gezaghebber en
 nemend Ontvanger de voor kort nieuw-gebou-
 vergaarbak tusschen de rotsen op die baai op.
 oude bak was door neergestorte rotsblokken
 niield. Het water van de zoogenaamde „Spring
 plaatse, wordt door een buis naar die bak geleid.
 is voor de bevolking van een groot deel van het eiland
 een der weinige plaatsen, waar in tijden van droogte
 als dit jaar drink- en waschwater kan worden
 haald.

De tocht bergopwaarts werd door bijna iedereen
 te voet afgelegd, de ontvangst te Bottom was hart-
 lijk en spoedig konden de werkzaamheden begin-
 Behalve door de onderwerpen, die ook op andere
 eilanden besproken zijn geworden, werd reeds op
 eersten dag de Gouverneur in beslag genomen door
 het vraagstuk der voedselvoorziening, daar er bij
 geen meel meer op het eiland aanwezig was, ge-
 teltijk tengevolge van een uitvoerverbod op St. Kitts.
 Besloten werd den kapitein van de tijdelijk dien-
 doende mailboot, Robert C. Harris, op te dragen
 een deel van de laadruimte voor Saba te bestemmen
 wanneer meel uitgevoerd mocht worden. Tevens
 de Administrateur van Financiën zoo spoedig moge-
 lijk na aankomst op St. Eustatius, per „Estelle” naar
 St. Kitts gaan, om zoo mogelijk nadere regeling
 te treffen. Gelukkig bracht de „Harris” reeds van
 dagmorgen 75 zakken meel van St. Kitts aan, ju-
 toen de Gouverneur het eiland verliet.

De Gouverneur begaf zich Dinsdag naar Hells-
 waar een Gouvernementsregenbak gebouwd werd
 naar de zwavelmijnen en keerde over Windward
 en St. Johns terug.

Woensdagavond hield Z.E. een vrij druk bezocht
 receptie en Donderdagmorgen verleende
 audiëntie.

Uit de gehouden besprekingen met de Landra-
 en met verschillende ingezetenen bleek duidelijk
 dat men op Saba geheel afkeerig is van de afsche-
 dingsbeweging van St. Maarten, terwijl ook van
 financieele decentralisatie niet veel voordeel
 wacht werd.

In verband met de noodzakelijkheid, dat de „
 telle” zoo spoedig mogelijk eerst naar St. Kitts
 dan naar Curaçao kon vertrekken, werd reeds Vrij-
 den 20n Augustus de reis naar St. Eustatius
 vaard.

Na een verfrisschend zeereisje van een uur of
 bracht de „Estelle” het reisgezelschap op de re-
 ceptie en Donderdagmorgen verleende

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
 AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE
 Ampenan, Bandoeng, Bombay, Calcutta,
 Cheribon, Gorontalo, Hongkong, Indramajoe,
 Kobe, Makassar, Medan, Menado, Palembang,
 Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Shang-
 hai, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap,
 Weltevreden.
 Kapitaal f 55.000.000 - Reserven f 43.000.000

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,
 's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.
Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.
 Theoretische en practische, volledige opleiding van Dames tot Costumière, 1e Coupeuse,
 Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.
 Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

St. Eustatius. Om drie uur in den middag werd land; ambtenaren en ingezetenen ontvingen den Gouverneur hartelijk. Toen de Gouverneur met allen, hem aan de baai op de „wharf“ hadden opgesteld, langs het kronkelpad het bovendorp had bereikt, maakte het gezelschap kennis met uitgingen de afscheiding onder St. Martin. Op een uurvlak bij de Gezaghebberswoning stond nog met grote krijtletters: „Down with S. Martin, Curaçao us“.

Op dit eiland waren dezelfde onderwerpen te behandelen en werden gelijksoortige besprekingen gehouden. Ten gevolge van de lange droogte ook hier overbrek. Als men ziet, hoe bij vele kleinere huizen groote regenbakken liggen, verscheidene groote huizen geen goten hebben, dan vraagt men zich of hier wel alles gedaan wordt om het kostbare regenwater op te vangen en te bewaren. Vele regenbakken zouden hersteld kunnen worden, maar de gemeenszamen zien daarvan de noodzakelijkheid niet in, waarvan het gevolg is, dat de bevolking van de baai moet gaan om daar uit de putten water te halen en dat er om Gouvernementsregenbakken verraagd wordt. De Taylorput, waaruit voorheen van Gouvernementswege in het bovendorp water werd onttrekt, ligt ook ongebruikt, de windmolen, die water moet oppompen, ligt op den grond, de water, die eenige jaren geleden besteld is om regelmatige waterverschaffing te verkrijgen, is door den storm eerst kortgeleden aangekomen, doch de personen om die te stellen en te drijven ontbreken. Er is een begin gemaakt met een reinigingsdienst, op den dag van aankomst op St. Eustatius verzoekt de administrateur van Financiën naar St. Kitts, om de reeds vroeger gemelde voorzieningen te maken en enkele zaken met de Royal Bank of Antilla te regelen. Te St. Kitts bleek al spoedig, dat de Gouverneur veel aanwezig en de aanvoer zeer beperkt was. De administrateur van het eiland te Nevis, hadden de besprekingen niet het gewenschte gevolg, al werd medewerking toegezegd.

De Gezaghebber der Bovenwindsche eilanden, die Gouverneur op zijn reis naar Saba en St. Eustatius vergezeld, vertrok in verband met zijn gezondheidstoestand en ter bespoediging van het vertrek van de „Estelle“ naar Curaçao, in den avond van den 21sten Augustus naar St. Maarten.

Den morgen had de Gouverneur audiëntie gehouden. Woensdagavond gaf Z.E. receptie.

Den 22sten Augustus bezocht de Gouverneur te paard de verschillende Gouvernementsgronden en de landerijen van de Eerste Cultuurmaatschappij Nederlandsche Antillen. Niettegenstaande de droogte stond de sisal er goed voor. De suikerplanten, wat ook op St. Kitts het geval was, konden ook op de Gouvernements- en particuliere gronden niet geplant worden.

Donderdag, den 26sten, maakte Z.E. een tocht naar Quill, den krater van den ongeveer 600 Meter hogen bergtop van het eiland, aan wier zuidelijke westelijke helling het grootste deel der bouwgronden ligt.

De Administrateur van Financiën en de Inspecteur van het Onderwijs verrichtten op Saba en Eustatius hun gewone werkzaamheden.

Den 29 Augustus moest het gezelschap wachten op de „Agamemnon“, dat van St. Domingo vertrokken werd om Z.E. naar Curaçao terug te brengen. Het door kon ten tweeden male op Vrijdagavond worden van de muziek in het Fort Oranje. In de maanden geleden is een muziekkorps opgericht. De Stadianen houden van muziek. Natuurlijk den Gouverneur een serenade gebracht. Zoowel verbeteringen in en om het fort aangebracht — als de vierkant stenen banken werden op den fortmuur geplaatst, nieuwe beplanting is beproefd — als de werken om het Wilhelminaplein in een park te veranderen, een leeszaal te openen en clublokaal te maken wijzen op vooruitgang op sociaal gebied. Die werken verdienen aller steun.

Hoewel het weder tijdens het verlof op de Bovenwindsche eilanden eenige malen scheen te zullen veranderen en hoopvol naar de langverwachte regen werd uitgezien, was het telkens weer een teleurstelling als de donkere regenwolken na eenige minuten stof- of plasregen weer uiteendreven.

Juist op den morgen van het vertrek was de Quill in duistere nevelwolken gehuld en toen het gezelschap zich aan boord begaf, barstte de eerste flinke bui los, die naar wij hopen door meer gevolgd zal zijn.

De thuisreis was zeer voorspoedig, doch het vertrek te laat geweest om nog vóór Koninginnedag op Curaçao te zijn. Kort voor het afsteken van het vuurwerk op 31 Augustus kwam de „Agamemnon“ de haven binnen, zoodat het slot der feestelijkheden nog kon worden meegemaakt.

Havenwerken op Sint Martin.

De Minister van Koloniën heeft aan de Tweede Kamer ter inzage van de leden doen toekomen een exemplaar van het door den ingenieur F. S. Lange-meyer uitgebrachte verslag betreffende het door hem ingestelde onderzoek naar de mogelijkheid van den aanleg van havenwerken in de Groote baai op St. Martin (Nederlandsch gedeelte).

Kleine Berichten.

„Handelsberichten“ geeft de volgende cijfers ter vergelijking met de in 1920 tot 1 Augustus verscheepte 39.562.000 K. G. phosphorzure kalk, afkomstig van de mijnen der mijnbouwmaatschappij „Curaçao“:

1913	6.285.000	K.G.
1914	15.431.000	„
1915	31.308.000	„
1916	14.468.000	„
1917	3.582.000	„
1918	nihil	„
1919	10.052.000	„

De in ons vorig nummer genoemde commissaris-benoeming betreft de Hollandsche Bank voor West-Indië.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Italië in Tripolitanie.

Camille Fidel is door de Fransche ministeriën van buitenlandse zaken en van koloniën belast met een zending ter bestudeering van de mogelijkheid tot invoer van grondstoffen uit de Fr. koloniën in Italië, en van de politieke en economische toestanden in Tripolitanie. Aan een door hem uit Tripolis aan la Dépêche coloniale gericht schrijven, ontleenen wij hier 't een en ander.

Onlangs heeft het overlijden van het hoofd van Misoerata, Ramadan Cheteni, de Italianen bevrijd van hun grootsten tegenstander. Onderhandelungen zijn aangeknoopt met diens broeder over 't vrijlaten van 150 Italiaansche gevangenen, die nog in Misoerata aangehouden zijn. Wordt hierdoor de hoop gekoesterd den strijd in 't oostelijk gebied te zien bedaren, tevens wordt weer melding gemaakt van een hervatting van de vijandelijkheden in 't westen, waar de volgelingen van Khalifa ben Asker en die van Fkem elkander weer te lijf gaan. De nieuwe opvatting van de Italiaansche regering is een tegenstelling met die, welke aan de vorige zoo slecht bekomen is en welke uit de onderlinge twisten der stamhoofden voordeel trachtte te trekken, door er zich in te mengen. Het bestuur blijft nu er buiten en legt zich de stipste neutraliteit op, het is overtuigd op die wijze het spoedigst tot de pacificatie te kunnen komen.

Alle militaire posten in 't binnenland zijn ingetrokken. Behalve de sterke militaire bezetting van Tripolis, zijn alleen nog de posten Zoeara, Homs en Azizia behouden. Misschien zullen de stammen de Italianen daar met rust laten. Misschien? want dit ligt eigenlijk in 't geheel niet in den aard der betrokken hoofden. Maar als de Ital. zich de illusie maken, dat zij op deze wijze rust onder de stammen in 't binnenland zullen brengen, of dat de Ital. invloed daar ooit vasten voet zal krijgen, dan hebben zij nog weinig geleerd

DE ALGEMEENE SPAARVERZEKERING
 ANNA VAN SAXENPLEIN 3
 's-GRAVENHAGE

Opgericht .... 1907 ....

Coöperatief Spaarsysteem

Alléén in 1919
 werd ingeschreven voor
Drie Millioen Gulden

VRAAGT GRATIS BROCHURE! 199

MARX & Co.'s BANK

ROTTERDAM: 's-GRAVENHAGE:
 Zuidblaak 56. Kneuterdijk 13.

Belast zich met **incasseeringen** op het Binnenland en Buitenland.
 Koopt en verstrekt **wissels en cheques** op het Buitenland.
 Verstrekt **handelscredieten** tegen zakelijk onderpand. Bezorgt telegrafische **uitbetalingen**.
 Belast zich met de uitvoering van **Effecten-orders**. Verhuurt aan hare clientèle **Safe-loketten**.
 Neemt gelden **à deposito** tot wekelijks te annoneeren rente.

NED.-IND. ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ
OPGERICHT IN 1857.

KAPITAAL . . . . . f 50.000.000.—
 waarvan geplaatst . . . . . f 45.000.000.—
 RESERVEFONDS . . . . . f 9.000.000.—

Hoofdkantoor: BATAVIA.
 AGENTSCHAPPEN te: Soerabaia, Soerabaia-Simpang, Semarang, Weltevreden, Padang, Bandoeng, Cheribon, Macassar, Djokja, Medan, Tegal.

AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE
 Keizersgracht 573/5 Prins Hendrikplein 14

BANKZAKEN IN HET ALGEMEEN UITVOERING VAN EFFECTENORDERS

RENTE VOOR DEPOSITO'S
 m. 1 dag opzegg. . . 2 pCt | gedur. 3 mndn vast 3 pCt
 m. 10 dagen „ . . 2 1/4 „ | gedur. 1 jaar vast . . 4 „
 gedur. 1 mnd vast 2 1/2 „

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING
OPGERICHT 1873.

Kromme Nieuwe Gracht 20 UTRECHT

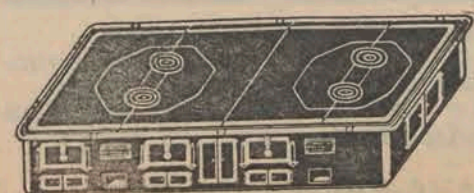
Behandelt alle Bankzaken.
 Verhuurt loketten in hare Brand- en Inbraakvrije bewaarkuis.

De Directeuren: ANTON M. DE LEEUW W. RIJKSEN Gzn. 211

ROTTERDAMSCH LLOYD
Directie: WM. RUYS & ZONEN - ROTTERDAM 21

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST
 van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadloze telegrafie en onderwater-kloksignaal

Fabriek van 144

FORNUIZEN

met toebehooren voor Hotels, Restaurants, Gestichten, enz.

Fa P. J. MEIS & ZONEN Wassenaarsche-straat 1, 3, 5, HOFFERANCIERS

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Gredietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.
 Kapitaal en Reserves f 11.500.000.— Twintig Kantoren

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162^A. TEL. 4782. DEN HAAG.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Bilkgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

MAISON H. SIMONS

Mantel- en Costuummagazijnen 159
 13 HEULSTRAAT DEN HAAG NOORDEINDE 17a

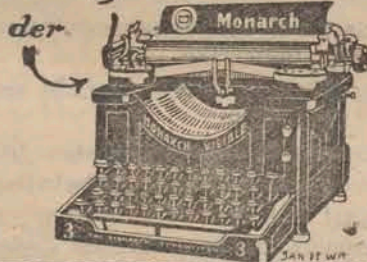
zijn steeds voorzien van het Nieuwste op het gebied van

DAMESKLEEDING
 GEREED EN OP MAAT

Goede pasvormen. Solide Stoffen. Billijke prijzen.

Ik zing de lof der

Monarch

Schrijfmachine

HOOFDAGENTEN
HEYENBROCK HASELAGER & C.
 AMSTERDAM - ROTTERDAM
 DEN HAAG.

GEBRs HEHENKAMP

Heerenkleermakers
 Dameskleermakers
 Bontwerkers

Lange Voorhout 25

gedurende hunne negenjarige kolonisatieproef. Italië is momenteel tevreden met de staatkundige erkenning van zijn meesterschap door de Europ. mogendheden, daarom houdt 't de kust bezet.

Aan Tripolitanie is zelf-bestuur toegezegd. Om dit te verwezenlijken zullen in den aanvang van 1921 verkiezingen voor een Volksvertegenwoordiging plaats hebben. De inlanders, die als Ital. onderdanen erkend zijn, en de Italianen, die minstens 3 jaren in de kolonie wonen, zijn kiezer. De voorzitter van het parlement zal een muselman moeten zijn. Daar de bevolking uit ongeveer 60000 Tripolitanen, 10000 Europeanen en 16000 Israëlieten bestaat, en daar de inlanders veelal achterlijk zijn in ontwikkeling, terwijl de hoofden er niet tegen op zien sterken invloed op de ondergeschikten uit te oefenen, is van den uitslag der verkiezingen geen democratisch gestemd parlement te verwachten, en zal deze nieuwigheid ook wel niet bijdragen tot de onderlinge verzoening der stammen.

Het verlangen om zich in niets aan de bevolking op te dringen, maar Tripolitanie uitsluitend door een pénétration économique, zonder politieke overheersching, te winnen, gaat zóó ver dat in Rome het voorstel reeds aan de orde is om de bestaande Italiaansch-Arabische scholen af te schaffen, en te vervangen door zuiver-Arabische scholen, waar 't Italiaansch alleen in de hogere klassen onderwezen zal worden.

Besluit C. Fidel zijn brief met goede wenschen voor 't welslagen van den tegenwoordigen Ital. gouverneur L. Mercatelli, in zijne zoo dapper aanvaarde tache redoutable en met een herinnering aan de nabuurschap met de Fransche koloniën in Noord-Afrika, wat daarbij vermoedelijk tusschen de regels gedacht is, heeft de redactie van la Dépêche coloniale den lezer echter al medegedeeld vóórdat hij den brief inzag. In vette letters toch staat daar boven: „Ongunstige omstandigheden verplichten Italië in zijne middellandsche zee kolonie een politiek van niet-inmenging en van gedeeltelijk prijsgeven toe te passen, welke niet zonder gevaar is voor zijne souvereiniteit.”

Tarieven-oorlog tot 't uiterste.

Naar aanleiding van de aankondiging van een vermindering van de vrachttarieven door de Fransche stoomvaartmaatschappijen op de groote vaart, zond admiraal Benson, voorzitter van de Amerikaanse Shipping Board, een aansporing aan de Amer. maatschappijen om hare exploitatie-uitgaven zoo in te krimpen, dat zij tegen die Fransche mededinging kunnen opbieden.

Vreezen de Fransche bladen een strijd in die richting tot het uiterste, de buitenstaander zal niet zonder genoegen zien dat er zoo kans ontstaat op vermindering van de vrachttarieven.

Immigratie gevreesd.

Evenals in de Vereenigde Staten wordt in Canada druk geijverd tegen het gele gevaar. Heeft de strijd in deze Britsche kroonkolonie gevoerd tegen de Britsch-Indische immigratie aan Engeland al veel soesah bezorgd, de veldtocht nu tegen Japansche landverhuizing op touw gezet, kan nieuwe moeilijkheden in 't leven roepen. Uit Toronto is aan de Times bericht gezonden van een plan voor een Japansche nederzetting in Noord-Ontario, naar 't model van die welke reeds in Brazilië en Mexico bestaan. De Canadeesche bladen beschouwen dit als een dreigend gevaar. De ruzie tusschen zwart en blank is al meer dan genoeg, moet die met geel daar nu nog bij komen? Voor de landen, die geen gebrek aan werkkrachten hebben, is die houding te verklaren, de mededinging en de rassen-tegenstelling doen onaangenaamheden in 't verschiep opdooien, waartegenover geen belang van beteekenis op weegt.

Hedzjas—Engeland.

Koning Hoessein van Hedzjas betreurd eenige misverstanden ontstaan tusschen de regering van zijn nieuw Arabisch rijk en de Britsche regering, waardoor de verhouding eenigszins gespannen was. Om de desbetreffende boodschap van Hedzjas naar Londen over te brengen, zond hij prins Habib Lohfalleh per vliegtuig naar Lloyd George. De tocht is gelukkig volbracht, mogen de te voeren besprekingen 'n even gelukkigen uitslag hebben.

Het celibaat als strijdmiddel.

Heeft Ghandi, de voornaamste agitator voor de non-coöperatie-beweging in Britsch-Indië al veel van zijn volgelingen gevegd, toen hij hun vroeg geen openbare betrekkingen aan te nemen en zich niet voor een openbaar ambt te laten kiezen, daar de Indiërs veelal

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN

Eigen kantoren der Maatschappij te AMSTERDAM, HONG-KONG, SOERABAIA, KOBE en SAN FRANCISCO.
 Geregelde stoomvaartdiensten tusschen Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN

(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn).
 Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië en San Francisco.

erg tuk zijn op een officieel baantje, hij heeft zijn aanhang sterk te zien verminderen als 't waar is dat hij nu ook voor een vrijgezellenbeweging pleit. Het zou hierdoor den groei van de bevolking willen houden totdat Indië vrij is. Dat is een stelsel van een dweper, maar voor de massa en voor langen tijd is 't niet aannemelijk. 't Roeit bovendien zijn aanhang uit en spaart de anderen. De Britsch-Indische regering zal waarschijnlijk niet ongaarne zien dat Ghandi tot dergelijke uitersten gaat, die geheel indruisden tegen de innerlijke gevoelens der menigte.

100 vliegtuigen voor Britsch Indië.

De Indische regering heeft van die in het moederland 100 aeroplanes gekregen. Als men de verdoelverneemt, is 't alsof de gelukkige ontvangster met een groot aantal niet goed raad geweten heeft. Een groot aantal zijn aangeboden en aangenomen door de lokale regeringen. Andere zijn gegeven aan regerende inlandersche vorsten. 20 Avros zijn aan den militairen luchtdienst overgedragen, als oefenmaterieel.

De overschietende zouden worden aangeboden aan de Aero-club en aan gewezen officieren van den luchtdienst, die in Indië wonen, alsook aan andere personen of maatschappijen, die zich op de beoefening van de aviatiek toeleggen.

De machines worden vrij afgeleverd te Karachi, eenige voorwaarde bij het geschenk is, dat wie een vliegtuig krijgt, het zelf moet gebruiken voor de strafie of instructie en het niet aan derden mag verkoopen.

Zij zijn van twee bekende types. De Haviland-type dat al beproefd werd voor den luchtdienst Karachi en Bombay. De „Avro"-tweedekker is de standaard-machine van de Royal Air Force.

De keuze van een onderkoning.

Een merkwaardige vergadering!

Op uitnodiging van de Zoroastrian Brotherhood op den 3en October te Bombay een meeting gehouden aan bovenstaand onderwerp gewijd.

De advokaat K. T. Shah leidde de bespreking. Hij stelde eenige beginselen voorop. Het eerste was van was, dat bij de keuze van een onderkoning, wensch van Indië als hoofdzaak moet worden beschouwd. Voor de hoedanigheden, waaraan deze hoedanigheden te voldoen heeft, schijnt in 't verloop geen beginsel gegolden te hebben, tenzij misschien dat hee minder hij van Indië wist, des te beter was hij voor 't ambt geacht. Toch bleek herhaaldelijk veel tijd verloren ging voor de voorbereiding tot eigenlijke werkzaamheid. In de tegenwoordige ontwikkelingsperiode zal de viceroy noch een man mogen kiezen die zich door zijne ondergeschikten bij de neus laten leiden, noch een man, die te veel weet om iets van zijn ondergeschikten aan te nemen. De onderkoning moet een man zijn met een eigen wil. Hij moet een nieuwe regeringsmachine op sympathieke wijze 't in vooruitzicht gestelde doel leiden.

De spreker schonk zijn instemming aan het niet-zetten van den voorzittersstoel door den onderkoning in den Wetgevenden Raad, daar de leden van dien Raad zich in hun vrijheid van spreken belemmerd kunnen voelen als zij tegenover hem staan.

Hoewel Mr. Shah zelf niet veel waarde hecht aan de sociale positie bekleed door hem, die tot onderkoning benoemd wordt, meent hij toch dat deze, vóór den eerbied, die ondergeschikten hem hebben te toonen, niet zonder beteekenis is.

Het volgende door den inleider gestelde axioma zegt, dat de Viceroy een blijvend belang in het land moet hebben. En dit is alleen het geval met Indiërs. Hij is eerlijk overtuigd dat Engelsen, uit den aard der zaak, niet op hun plaats zijn in het hoogste ambt in Indië. De tijd is voorbij dat Engelsen hier noodig waren voor de hooge betrekkingen. Het moet uit zijn met de tegenstelling van Britsche belangen, rijksbelangen, Indische belangen. In de toekomst moet alles op 't Indische belang gericht zijn. Van een Engelschman is niet te verwachten dat hij een echte Indische kijk op de dingen heeft. Het hemd is nader dan de rok. De keuze zal, volgens hem, te doen zijn uit Indiërs van hooge positie, van geboorte, of van uitmuntende eigenschappen. De onderkoning moet aangewezen worden uit een klasse van personen, die in aanmerking komen voor die hooge waardigheid, volgens beslissing van de gecombineerde stemming door de Legislative councils in Indië. De keuze zelf zou geschieden door de beslissende autoriteit in Engeland.

De volgende spreker, Mr. P. A. Wadia, kon niet instemmen met veel van hetgeen Shah gezegd had, maar hij beschouwde de Indiërs nog niet als rijp voor de leidende rol. Opvoeding daartoe is noodig.

N. LOEB - DEN HAAG
 NOORDEINDE 109-111

KLEEDING EN MEUBILEERING
 OP TERMIJNBETALING

N.V. ZUID-HOLLANDSCHE MANEGE (v h. Manege Washington)
THERESIASTRAAT 145 ingang Joh. Camphuysstr. - DEN HAAG - TEL. H. 5306

Moderne rijlessen - Paarden per uur en per maand
Handel in Paarden - Luxe Stands en Boxes
Tonneaux beschikbaar
Dir. J. W. v. d. GUN.

Mr. H. P. Mody ging ten volle tegen den eersten spreker in. De keuze van den onderkoning moet niet beperkt worden tot Indiërs. Indië moet niet alleen uit een Indisch oogpunt bestuurd worden. Het moet zijn een zeer groote rijkfederatie. Inland- en buitenland- staten zou hij 't laatst aan de beurt stellen om den onderkoning te zoeken. De onderkoning moet alleen 't vertrouwen hebben van zijne indische onderdanen, maar eerbied afdwingen tot ver daar vandaan.

De voorzitter der vergadering, Sir Stanley Reed, gaf allen een lesje. De sprekers hadden er niet genoeg aandacht aan geschonken, dat de Indische constitutie zoo iemand als een „Viceroy" niet kent. De onderkoning heeft geen macht in Indië. Elke werkelijke regeringsmacht gaat uit van den Gouverneur-Generaal in Rade. De onderkoning als zoodanig vertegenwoordigt den soeverein en hij heeft slechts de uitvoerende macht, die de koning in de Britsche constitutie uitoefent. Wat de sprekers bedoeld hebben, slaat hetgeen de viceroy als gouverneur-generaal moet doen. Een ideaal G. G. is een, die, zonder te beproeven het departement zelf te besturen, de verschillende departementen tot een samenhangend lichaam verbindt. Voor bekwaamheid tot onderkoning zou hij drie eigenschappen willen stellen, vooreerst hersenen, dan eendrachtigheid, eindelijk voorstellingsvermogen. Door voorstellen gaf hij aan hoe vroegere onderkoningen door hun kort aan een dier eigenschappen gezondigd hebben. De gedachtenwisseling in de vergadering gevoerd was onrecht op de persoonlijkheid van den viceroy geweest, zij had het karakter van de wetgevende vergadering vertegenwoordigende vergadering moeten bespreken.

De Indiërs in de wetgevende vergadering moeten de toekomst van Indië richten, groeit hun invloed, dan zal de taak van den onderkoning automatisch mede veranderen, terwijl de daarvan wel te onderscheiden taak van den G. G. dan zal opgaan in de wetgevende vergadering.

Voor het stelsel door Mr. Shah aanbevolen, voor de verkiezing, voor de helft benoeming, is geen plaats in de constitutie. Ontwikkelt de kolonie zich ten volle zelfbestuur, dan zullen, aldus eindigde Sir Stanley, de functiën van den G. G., zooals gezegd, opgaan in de wetgevendende raad en dan zullen die van den viceroy overnemen stemmen met die van den soeverein, welke hij vertegenwoordigt.

Mededeelingen.

Van de Afdeling Haarlem:

De Secretaris der afdeling Haarlem van „Oost en West", bericht, dat de Indische kunstavond, gehouden op 27 October l.l. in de Stadsschouwburg te Haarlem, ten bate van de *Vereeniging Kartinifonds*, heeft opgeleverd een voordeelig saldo van f 215.93, het bedrag door den secretaris voornoemd aan het Kartinifonds is afgedragen geworden.

Van het Informatie-bureau: (Heulstraat 17, Den Haag).

REFERENDARIS BIJ HET HOOFDBUREAU VAN DEN BURGERLIJKEN GENEESKUNDIGEN DIENST TE BATAVIA (Departement van Onderwijs en Eeredienst).

Ter benoeming tot referendaris bij het Hoofdbureau van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst te Batavia is de uitzending noodig van een zeer bekwaam en ervaren ambtenaar.

Naar uitzending kunnen slechts mededingen ambtenaren in Nederlandschen Staats-, provinciaal- of gemeentelid, die in het bezit zijn van een einddiploma van Hoogere Burger School met 5-jarigen cursus of van een gymnasium.

Aan de betrekking van referendaris is verbonden eene bezoldiging van f 600 (zes honderd gulden) 's maands, na drie jaren dienst in dien rang wordt verhoogd tot f 700 (zeven honderd gulden) 's maands. Ingevolge de geldende Indische duurtbeijslagregeling wordt

op eene bezoldiging van f 600 's maands een bijslag van f 150 per maand uitgekeerd.

Na gebleken geschiktheid is t.z.t. bevordering tot hooger rang waarschijnlijk.

Op den uit te zenden ambtenaar zijn van toepassing de voor burgerlijke landsdienaren geldende bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwnpensioen, enz., ook zooals die later mochten worden gewijzigd of aangevuld.

Twintig jaren Indischen dienst geven aanspraak op pensioen. Het jaarlijksch pensioen bedraagt dan driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging gedurende 24 maanden genoten of gedurende 36 maanden genoten, al naar gelang die bezoldiging f 1000 of minder dan wel meer dan f 1000 heeft bedragen.

Onder zekere voorwaarden kan Nederlandsche Rijksgemeentelid worden ingekoofd voor Indisch pensioen (de inkoop som bedraagt één procent van hetgeen in totaal aan bezoldiging is genoten). Die dienst komt dan eventueel voor de helft in aanmerking.

De bezoldiging in vasten dienst genoten is onderworpen aan eene korting van 2 pct. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pct. voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongetrouwden één maand bezoldiging te voldoen en wel in één, of, met bijberekening van rente ad 5 pct. 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij huwelijk eene maaand bezoldiging, te voldoen op de zoeven aangegeven wijze. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over één maand, door ongetrouwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage afhangende van de leeftijden der echtgenooten.

Aan de uitzending is verbonden:

- a. vrije overtocht in de 1ste klasse, ook voor het wet-tig gezin;
- b. eene tegemoetkoming in de kosten van uitrusting en eerste inrichting ten bedrage van f 2250 (twee duizend twee honderd vijftig gulden);
- c. voor het geval de uit te zenden ambtenaar gehuwd is eene uitkeering van eene maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en Weezenfonds voor Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;
- d. eene voorloopige bezoldiging, ingaande met den dag van inschepping naar Nederlandsch-Indië tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat en bedragende f 250 (twee honderd vijftig gulden) 's maands.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Voorts wordt de aandacht van gegadigden er op gevestigd, dat zij op grond van het Koninklijk besluit van 22 Juni 1916 no. 12 (Staatsblad no. 289), de in verband met hunne uitzending voor den Indischen dienst, aan hen of te hunnen behoeve, dan wel ten behoeve van hun gezin, van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoo mede alle andere aan hen ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege voldane gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmee is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas zul-

M. VISSER,
voorh. A. J. ROBBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

□ □ DROGERIEN □ □ □ □ CHEMICALIËN □ □ □
 □ □ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □ □ □
 □ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □ □

International Electric en Machine Cy
V/h R. GEERAERTS-REUTER
Licht Kracht INSTALLATIËN
Zwakstroom

's-GRAVENHAGE LEIDEN.
 Prinsestr. 6a, Tel. H. 8093 Mare 70, Tel. 1118

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS - GRONINGEN - DEN HAAG

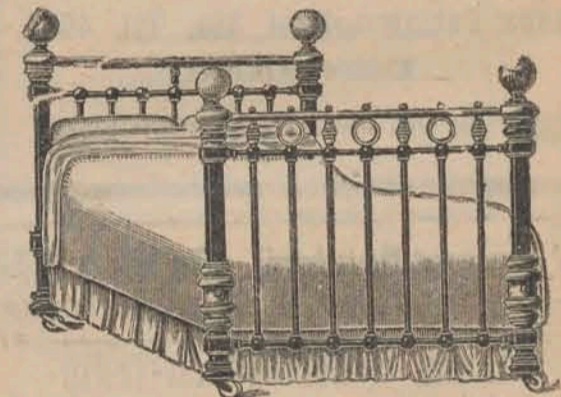
Zoo juist verschenen:

Taal oefeningen
 voor Surinaamsche Scholen
 door HERM. J. JACOBS, Oud-Onderw. te Paramaribo
 en JULIUS W. LOBATO, Hoofd v/d Emmaschool te Paramaribo

1ste stukje 3e leerjaar. 2ste stukje 4e leerjaar
 Prijs, per stukje f 0.60 Geen toeslag

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS - GRONINGEN - DEN HAAG 63L

Th. A. A. SIMONIS,
GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.
TELEFOON 2535. DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.
 Grootte keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

GENEESKUNDIG ONDERZOEK
 vóór het

HUWELIJK

Voorstanders hiervan, op het punt van trouwen, kunnen op kiesche wijze hun doel bereiken door als bruidsgeschenk aan te bieden een polis der

NILLMIJ ...van... 1859

Jaarpremie voor f 5000.- uit te keeren op 65 jaar, of eerder bij overlijden, voor 'n 25-jarige f 106.50

's GRAVENHAGE, Veenestr. 1, Tel. H 1389
 AMSTERDAM, Weteringschans 100, Tel. Z 8793

Electro-Technisch Bureau
H. VAN ZIJL
 Fr. Valentijnstraat 102 DEN HAAG Tel. H. 8017

Licht-, Kracht-, Verwarming-, Schel- en Telefoon-Installatiën.

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”
AMSTERDAM.
PASSAGIERSDIENST
 van Amsterdam via het Suezkanaal naar SABANG,
 BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA,
 SEMARANG en SOERABAIA.

BALANSCONTROLE
BELASTINGZAKEN
INRICHTEN EN CONTROLEEREN
VAN ADMINISTRATIES
H. A. VERHEIJ
 LID NEDERLANDSCHE BOND VAN ACCOUNTANTS
VONDELKERKSTRAAT 17
TEL. Z. 3603 AMSTERDAM

Koninklijke West-Indische Maildienst
Amsterdam
Passagiersdienst
 naar en van **SURINAME** en **CURAÇAO**, Br. Guiana,
 Trinidad, Venezuela, Columbië, Centraal Amerika, Haïti.

WANNEER GIJ
 Dames- of Heeren-Kleding wilt laten
 Oppersen, Repareeren, Keeren, Moder-
 niseeren, Vermaken, opnieuw Voeren,
 onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij
 maar wilt, ga dan naar
Kleermakerij „UNICUM”
 Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG
 De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

Nede I. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
 Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM
Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa
 MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
 AMSTERDAM—ROTTERDAM.

J. M. van KEMPEN & ZONEN
 Kon. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.
 FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17;
 -Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdsteeff 26;
 Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
 Geregelde mail-, passagiers- en
 vrachtgoederendienst
 tusschen de havens in den Nederlandsch-Indische
 Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en
 Australië.
 Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar
 de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS.
WIJNHANDEL
 Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
 Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw,
 Piet Heinplein, Tel. 1587
 1588
 Bijkantoor: DEN HELDER,
 Hoofdgracht 37, Tel. 83.

len moeten terugstorten, ingeval zij niet binnen den hun
 aangewezen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrek-
 ken, de reis derwaarts moedwillig afbreken, of om
 andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebre-
 ken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling
 der Regeering), de werkzaamheden waarvoor zij wor-
 den uitgezonden, niet aanvaardden, dan wel binnen vijf
 jaren na hunne aankomst in Nederlandsch-Indië uit
 's lands dienst worden ontslagen.
 Door een vanwege het Departement van Koloniën in
 te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken
 van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen
 dienst.
 Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te
 komen, behooren zich vóór 14 November a.s. bij ver-
 zoekschrift (te adresseeren aan de 9de afdeling B van
 het Departement) te wenden tot het Departement van
 Koloniën, onder overlegging van een korte omschrij-
 ving van genoten onderwijs en levensloop, hunne
 examen-getuigschriften (in het bijzonder voor zoover
 de examens verband houden met den werkring van
 administratief ambtenaar, als de diploma's doctoraat,
 rechts- en staatswetenschap, M.O. voor Staatsinrich-
 ting en Staatshuishoudkunde, candidaat-gemeente-
 secretaris, enz.) en de hun daarbij uitgereikte cijfer-
 lijsten, zoomede een omschrijving van de thans door
 hen verrichte werkzaamheden.
 In het adres moet worden gemeld plaats en datum
 van geboorte, of de gegadigde gehuwd is en het aantal
 en de leeftijd zijner kinderen.
 De te 's-Gravenhage zetelende commissie tot schif-
 ting van gegadigden voor den Indischen kantoor dienst
 is belast met het onderzoek naar de geschiktheid van
 de gegadigden.

**UITZENDING VOON DER NEDERLANDSCH-
 INDISCHEN STAATSDIENST.**
 Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst
 in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voor-
 zien door uitzending vanwege het Departement van
 Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:
 Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de
 rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen be-
 doeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger Onderwijswet).
 Referendaris ter algemeene secretarie of bij de departe-
 menten van onderwijs en justitie.
 Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de
 rechtswetenschap).
 Leeraar in de plant- en dierkunde.
 Leeraren in de Nederlandsche taal.
 Leeraren in de aardrijkskunde.
 Leeraren in het Duitsch.
 Leeraren in het Fransch.
 Leeraren in het Engelsch.
 Leeraren in de wis- en natuurkunde.
 Leeraren in het teekenen (akte Me en g).
 Leeraar in de geschiedenis.
 Leeraren in de Staatswetenschappen.
 Leeraren in de scheikunde.
 Voor het middelb. techn. onderwijs: 1 civiel- of bouw-
 kundig ingenieur; 1 werktuigkundig ingenieur.
 Gepensioneerde genie-officieren als leeraren in de
 bouwkundige vakken bij het middelbaar technisch on-
 derwijs.
 Leeraar aan de opleidingsschool voor inlandse
 rechtskundigen.
 Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskun-
 digen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).
 Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pest-
 bestrijding.
 Vrouwelijk gouvernements-arts bij den burgerlijken
 geneeskundigen dienst (schoolarts).
 2 psychiaters bij het krankzinnigenwezen.

Wed. G. STREITWOLF
 Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413
GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN

1 klinisch onderlegd arts ten behoeve der tuberculose-
 bestrijding.
 1 leeraar in de pathologische anatomie voor de school
 tot opleiding van Indische artsen te Weltevreden.
 12 ongehuwde apothekersbedienden.
 Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskun-
 digen dienst.
 Verpleegster 1ste klasse bij het krankzinnigenwezen.
 Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.
 Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen
 dienst.
 Candidaat-notaris bij de Wees- en Boedelkamers.
 Waterbouwkundig- en electrotechnisch ingenieur voor
 waterkracht en electriciteit.
 Werktuigkundig ingenieur voor het stoomwezen.
 Bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare
 werken:
 Civiel-ingenieur, opzichter, opzichter voor de land-
 gebouwen.
 Bouwkundig teekenaar voor het departement der
 burgerlijke openbare werken.
 Opziener en onderopziener bij den dienst van de
 mijnwezen (met vakkennis).
 Opziener bij den dienst der Ombilimijnen (met vakkennis).
 Onderopziener bij de Poeloe-Laoetmijnen (met vakkennis).
 2 Bouwkundige opzichters bij den dienst der zoutregie.
 Adjunct-landmeter bij het kadaster.
 Ingenieur bij 's lands mijndiensten.
 Bij den dienst der Staatsspoorwegen in tijdelijke
 dienst:
 Civiel-ingenieur, Werktuigkundig ingenieur, Ingenieur
 voor het signaalwezen, Gegradueerde ambtenaar
 ren, 5 Machinisten, 10 Automonteurs, 18 Opzichters
 werkplaats, 107 Bouwkundige opzichters.
 Idem (in tijdelijken dienst):
 8 Beheerders van groote stations, 10 Treindiensten-
 ders, Technicus voor electro-zwakstroom.
 Scheikundig ingenieur ten behoeve van 's Lands mijndien-
 sten.
 Houtvesters.
 Scheepsbouwkundig ingenieur bij het marine-etablis-
 sement te Soerabaja.
 Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:
 Electrotechnisch ingenieur, Electro-technisch ambte-
 naar 1ste kl., Electro-technisch ambtenaar 2de kl., Tele-
 foonopzichters 2de klasse, Adsp.-electro-technisch
 ambtenaar, Instrumentmaker 1ste en 2de klasse, Radio-
 technisch ambtenaar 2de kl., Adspirant-radio-technisch
 ambtenaar, Radio-telegrafisten 2de klasse.
 Onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs.
 Onderwijzer bij het meer uitgebreid lager onderwijs.
 Gouvernements-accountant.
 Adjunct-Gouvernements-accountant.
 Bij de algemeene politie:
 Commissaris van politie 2de klasse, Adspirant-com-
 missaris van politie.
 3de officieren en leerling-werktuigkundigen bij de
 Gouvernementsmarine in Ned.-Indië.
 Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen
 in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te
 komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen
 wenden tot de 9de afdeling van het Ministerie van
 Koloniën.
 (Nederlandsche Staatscourant van
 6 October 1920 No. 194).

Instituut W. G. TAANMAN
INTERNAAT **EXTERNAAT**
 de Perponcherstraat 105 de Perponcherstr. 101-103
 Afd. A. Opleiding voor eindexamen H. B. S.-5-J. e. Inst., voor de Marine
 Milit. Academie, Cand. O.-i. ambtenaar.
 Afd. B. Opleiding voor Staatsexamen A. en B.
 Afd. C. Opleiding voor Cadettensch., Zeevaartsch., Middelb. Kol. Land-
 bouwsch., Machinistensch., enz.
 Afd. D. Lager Onderwijs voor Leerl. van af 6 jaar.
 Opl. 1ste kl. Gymn. en H. B. S.

November
G. K
 STATION
 Speciali
 FIL
 ALLE LE
V
 STUDIE-C
 enz., ze
 land s
 Heer J
INFORMA
 of daan
 person
 Heulst
HEUIS
 's-Grav
 bedien
 willen
MARTINUS
 a.
 b.
 c.
 I.
 II.
 III.
 IV.
 V.
 VI.
 VII.
 VIII.
 IX.
 X.
 XI.
 d. E.
 N.B. A.
 Aar
 midage)
 Musik- e
 Leken- e
 Lezen in
 Fransche
 versatie
 Opleiding
 Krijf-, T
 Des
 nip aan
 Aan
 vvoeding
OPGAV
 A. H.
 Mr. E.
 S. TA
 J. J.
 B. T.
 A. H.
 Mr. F.
 H. J.
LEDEN,
 Yvensiri

G. KERNER & Co.
Opgericht 1890 te Soerabaya.
STATIONSWEG 78 DEN HAAG
Specialiteit in Indische Uitrustingen
Fillialen te Batavia en Soerabaya
ALLE LEVERINGEN ONDER GARANTIE.

C.J. NEFKENS, Den Haag

levert U een wagen welke
aan iederen eisch voldoet

Showroom: Pletterijkade 13 : Garages: van Diemenstraat 159-165,
Tasmanstraat 142-148 : Kanaalweg 95-103
Tel. H. 1854 en Sch. 3137 Briefadres is Prins Hendrikstraat 93

Vereeniging OOST en WEST. HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden, welke bij aankomst in Nederland inlichtingen wenschen voor onderdak, enz., zelfs van boord afgehaald zouden willen worden, Onders en Voogden, welke toezicht op hun in Nederland studeerende kinderen of pupillen wenschen, wendt U tot den gedeelerde der Studie-Commissie, den Heer J. C. HIETINK, van der Heimstraat 76, 's-Gravenhage, Telefoon Scheveningen No. 1514.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstreckende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende, Secretaris de Heer J. L. VAN GENNEP, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. Haag No. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 nam.

BURO VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MURNIK, Telef. Scheveningen No. 248

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk) Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
  2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.01½ frankeerkosten.
  - b. Onze West (Tweede druk) bestaande uit:
    1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
    2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.
  - c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
    - I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.
    - II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.13 frankeerkosten.
    - III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht)
    - IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de, verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
    - V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
    - VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.
    - VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.
    - VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
    - IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.) Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
    - X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.
    - XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
  - d. Emancipatie-Toespraak door TH. A. C. COMVALIUS. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.01½.
- N.B. Beleezd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddag) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Musiek- en Zanglessen.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, Buys Ballotstraat 15.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
  - Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O. - en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
  - S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
  - J. J. F. SCHREUEL, Gepens-Assist.-Res., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
  - B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
  - A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
  - Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstuk.
  - H. J. VERMEER, 1e v. d. Boschstraat 91, Den Haag. — De Maleische omgangstaal voor de praktijk.
- LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. COOSZEN, Sragen, res. Soerakarta, Java.

COMPLETE MEUBILEERING BEHANGERIJ

Centraal Meubelmagazijn
= „DUINOORD” =

Reinkenstraat 25 DEN HAAG Tel. H. 2624

STOFFEERDERIJ MEUBELMAKERIJ

De Haagsche Broodfabriek „Theario”

Fabriek en Kantoor:

Bilderdijkstraat 139

LUXEBROOD- EN BESCHUITFABRIEK

met speciale afdeeling

BANKETBAKKERIJ.

De Haagsche Broodfabriek
heeft in ALLE deelen van
de stad EIGEN WINKELS.

Zij staat sedert 1909 voortdurend
onder contrôle van het Station voor
Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

VLEUGELS, PIANO'S KUNSTSPELPIANO'S — ORGELS —

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het
gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

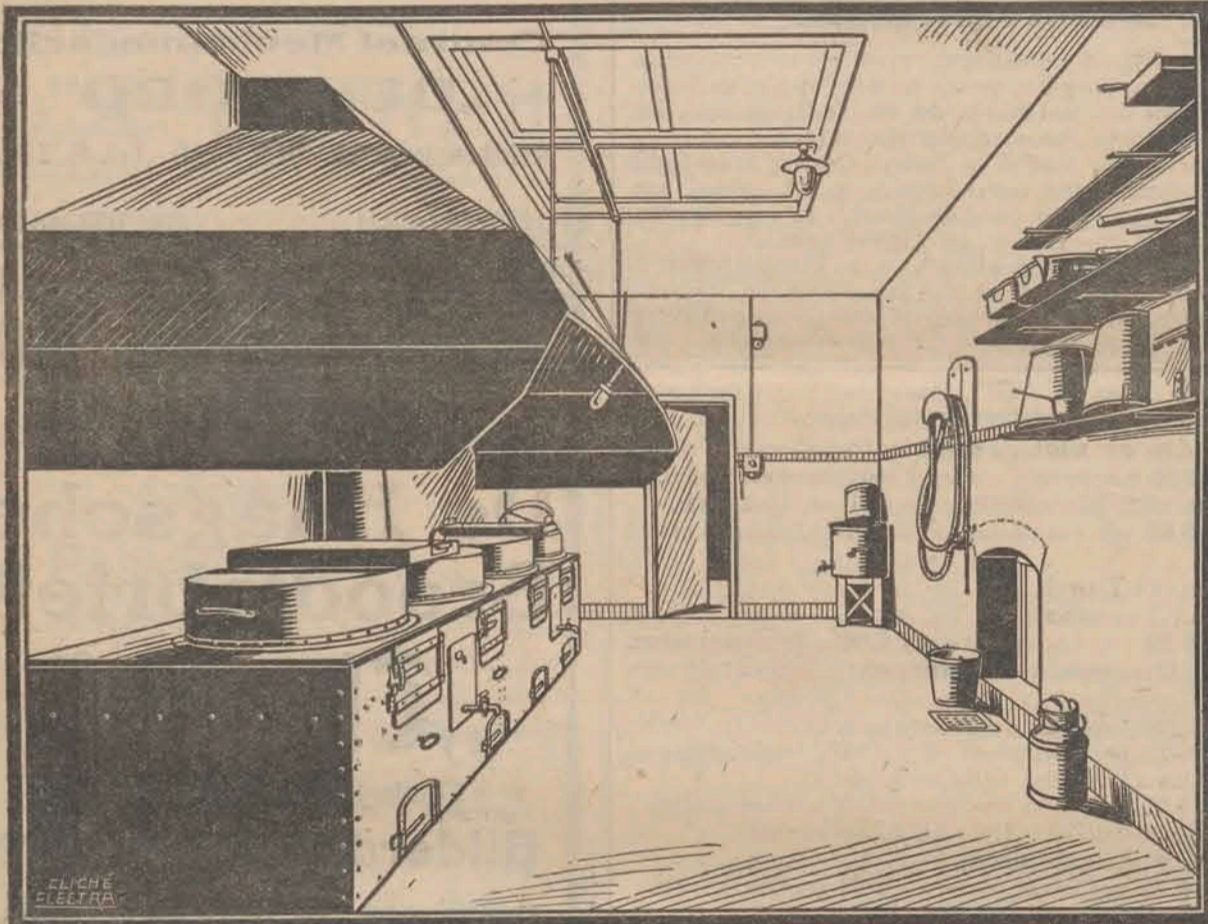
FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

Centrale Vischbakkerij D. C. van Ewijck

TREILERSTRAAT bij de Visschershaven - SCHEVENINGEN - Interc. Tel. Sch. 1050

Gebakken Schelvisch - Schol - Wijting - Kabeljauw - Jong
Tarbot - Griet enz.

De visch wordt uitsluitend gebakken in de fijnste Delftsche Slaolie-Calvé. Talrijke tevredenheidsbetuigingen van de meest vooraanstaande families.

Deze inrichting is eenig in Nederland. - Geïllustreerde prijscurant gratis op aanvraag.

Modemagazijnen

van Bommel

Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 98-106

SPECIALITEIT

Handschoenen

O. J. STUUT, 'S-GRAVENHAGE

CHARLOTTE DE BOURBONPLEIN 28 - TELEF. 507

Comestibles - Koloniale Waren

UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT ARTIKELEN
PRIMA WAREN.

Bediening aan huis zonder prijsverhoging

Instituut LAURILLARD

OPLEIDING voor verschillende examens en ambten, zooals Staatsinrichting M. O., Staathuishoudk. M. O., Gemeente-administratie, Boekhouden. De opleid. geschiedt ook schriftelijk in Nederland en Koloniën met zeer goede resultaten. Prospectus en lijsten met namen en adressen van vierhonderd en vijftig geslaagden worden op aanvraag gratis toegezonden door Mr. Dr. I. J. M. LAURILLARD.

Oranjeplein 102 - Den Haag

Telefoon 6225

Oudste en Soliedste Adres

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL

voorheen VAN HOUTEN & Co 165
Grote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4

- Manufacturen
- Witte Goederen
- Karpetten
- Loopers
- Ledikanten
- Bedden
- Dekens
- Matrassen
- Vitrages
- Gordijnen

Groote sorteering
Slaapkamer - Ameublementen

Opgericht Ao 1781

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Voor het Koude
Jaargetijde bren-
gen wij wederom

ALLES

in de bekende
goede kwaliteiten

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het meubeleeren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.

Verkrijgbaar: **6 pCt PANDBRIEVEN** à 98 pCt.

Uitstaand bedrag Pandbrieven per 1 Juli f 22.314.200.
Beleggingen per 1 Juli f 22.426.595.22 1/2.

Drukkerij ten Hagen

levert tegen billijken prijs drukwerk,
dat aan bijzondere eischen voldoet.